

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— "
 Pe 3 luni . . . 7.— "
 Pe o lună . . . 2.40 "
 Pentru România și
 străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci
 Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

REDACTIA

și
 ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi N-rul 1/a
 INSERTIUNILE
 se primesc la admini-
 stratie.
 Mulțumite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrite nu se in-
 napoiază.

ROMÂNUL

Listele electorale.

Intocmirea listelor electorale se va face dela 10 Iulie până la 1 August. Alegerile parlamentare din primăvara viitoare vor avea loc pe baza acestor liste! Îndoiță grijă trebuie să avem, deci, ca listele să se întocmească cu cea mai mare băgare de seamă.

Cine și cum poate ajunge în listă, va să zică primi drept de vot, se lămurește în broșurile editate de comitetul național. Rugăm pe bărbații noștri de încredere, să răspândească pretutindeni acele broșuri. Alegătorii români găsesc în ele și prețioase îndemnuri, cu cine au să voteze.

Ma! rugăm bărbații noștri de încredere, să lămurească pe săteni, că în fața comisiilor pentru liste, ori cine se poate supune din nou la examenul de scris și cetit!!! Se pot supune și cel ce nu au fost lăsați peste tot la examen, și cel ce s'au supus odată, dar au fost „trântiți”.

Să lămurească apoi pe săteni, că examenele se fac fără plată și fără gloabă! S'a răspândit, anume, știrea prin unele ținuturi, că cel ce nu va trece la examen, are să fie globit, adică va avea să plătească o pedeapsă oarecare în bani. Toate știrile mincinoase trebuie desmintite cu stăruință!

Să-i lămurească în sfârșit, că examenele se fac românește, și după cartea de cetire din clasa a VI-a poporală, nu după cuvintele ce-i toacă prin cap cutărul notăreșel.

Să auzite peste tot la lucrările comisiilor, având grijă, să nu ajungă în listă nevrednici, iar cei vrednici să ajungă!

Apelăm din nou la toți intelectuali români, mai ales la tinerime, ca peste vară să țină conferințe și sfat cu poporul, despre legea electorală, în loc de alte chestii mai puțin actuale. Adunarea inv. bihoreni, la Pocola și alții în alte părți au dat pildă frumoasă ce trebuie făcut.

La muncă, deci, cu toții! N

BIROUL CENTRAL
 al partidului național român

Inmormântare.

De: I. Agârbiceanu.

Arad, 4 Iulie.

Dintre popoarele monarhiei Habsburgice noi Români ne vom putea trezi mai greu și mai târziu din adâncă durere, din ucigătoarea deprimare în care ne-a cufundat fulgerătoarea dispariție de pe orizontul monarhiei viitoare, a moștenitorului de tron Francisc Ferdinand. În cripta ce închide azi osemintele clironomului se înmormântează și nădejdea noastră de mai bine într'un viitor apropiat. Ucigașul n'a stins, cu focul lui de revolver, numai viața unui om de cultură superioară, de o integritate fenomenală în zilele noastre sărace în oameni mari, n'a răpus numai pe viitorul rege și împărat cu voința de fer, ci pe însuși simbolul viitoarei puteri și consolidări a monarhiei Habsburgice. Noi Români suntem numai o mână de oameni în acest vast imperiu, dar nimic pe lume nu poate arăta în mod mai clar alipirea noastră sinceră de aceasta împărăție în care e leagănul neamului nostru, decât adâncă durere ce simțim în aceasta zi neagră. Dacă, cei ce ne acuză, punându-ne lângă Sârbii balcanici, ar putea să privească numai o clipă în sufletele noastre acum când se pune piatra peste viitorul plin de strălucire al imperiului, le-ar pieri pentru totdeauna pofta de-a ne vorbi de rău.

N'a ajuns să stăpânească, pentru ca să-i putem vedea faptele. Dar cât a trăit, și prin priceperea Sa superioară, și prin inima Sa nobilă, și prin pătrunderea adâncă a reilor

ce bântue în monarhie, și prin voința de fier și neatârănarea Sa mândră, ne-a lăsat să întrevădem faptele Sale de rege și de împărat, cari ar fi urmat. Simțul Său de dreptate, spiritul Său larg care nu se speria de străformări și întocmiri radicale, erau cheazășie sigură, pentru începerea unei noi epoci în istoria monarhiei, epocă de putere și de înflorire pentru țară, de libertate și de fericire pentru popoarele Sale.

Nu putea să se teamă de atentate omul care nu avea nici o povară pe conștiință, clironomul în al cărui suflet ardea, deopotrivă, dragostea pentru toate popoarele imperiului. De El, care era conștiu de valoarea Sa, de ceea ce este și de ceea ce va fi, nu putea să se apropie groaza bombelor.

Nu era persoana, pe care ar avea pentru ce s'o urmărească atentatorii.

Nu e de mirare deci, dacă nimic nu L-a putut abate din drumul Său, dacă n'a luat în seamă îndemnurile de-a nu pleca la manevrele regale din Bosnia. Omul drept se simte tare și nu se teme de nimic.

Pe omul mare nu-l abate nimic din drumul ce și l-a ales. Unde ar fi putut duce împărăția Habsburgilor clironomul, care avea o convingere atât de adâncă în loialitatea supușilor Săi, care avea o singură lege: conștiința și simțul datorinței?

A! sunt premature însinuările gazetelor ungurești, că singur elementul maghiar e

Ce ne învață cariera lui Aurel Vlaicu.

— Idei dintr'o conferință ținută la Cămpina. —

De N. Iorga.

Am cunoscut și eu pe Aurel Vlaicu, am putut să apreciez, dacă nu pe tehnicianul genial, a cărui descoperire nu intră în cercul restrâns al mele competențe, care se mulțamește a primi verdictul specialistilor și dovada faptului însuși, dar pe tânărul modest, de ispravă, împodobit cu toate calitățile morale ale unui suflet românesc. Oricine l-a cunoscut, și oriunde, între al lui de acasă, în cercul prietenilor săi ardeleni, pe câmpul de aviație, în lumea mare din București, unde se simțea așa de străin, și după bruntă sa, a trebuit să releveze anumite însușiri hotărâtoare ale caracterului aceluia care așa de curând și așa de glorios s'a sfârșit. Le auzim pentru a face din ele o învățătură pentru tinerime.

Acest popor e unul din cele mai bine înzestrate din lume. Comparați pe săteanul nostru cu acela din orice altă parte. Ce fire deschisă, ce ochi pătrunzător, ce sănătoasă judecată, ce violciune în mișcare, ce putere de a înțelege instinctiv idealurile! În poezia lui — oricât ar fi îndrăgumtat — în jocul lui, în cântecul lui, în povestirile lui, ca și în arta clădirii și împodobirii caselor, a țesăturilor și cusăturilor, e o

comoară cu care orice neam s'ar putea mândri.

Ingeniositatea, spontaneitatea descoperitoare nu e cea din urmă din însușirile sale. Cândva mi s'a arătat un mare tehnician fără carte care-și întemelase o gospodărie cu totul originală într'un sat de lângă Baia Sucevei. Un tânăr din Țara Oltului, venit la București dăunând pentru a dăruia descoperirile sale armatei române, născocise o sumă de lucruri interesante și utile cu singura putere a instinctului său creator. Și sânt sute de asemenea cazuri.

Ceace împiedecă întrebuintarea unor asemenea puteri e slaba legătură dintre mulțime care nu îndrăznește, și cei de sus, cari nu „cătădicesc”. Dar talente mari și felurite se gătesc și în clasa orășenească. Și totuși ce slab e raportul pe care-l aducem, relativ cu chemarea noastră, civilizației universale?

De ce? Nu numai din vina celor ce nu știu să recunoască și să ajute. Nu, ci și din vina inteligențelor înseși, asupra cărora ar fi să se întindă o recunoaștere mai iute și mai mult ajutor. Ele nu știu să aleagă, să se mărșenească, să lucreze, să persevereze la capăt.

Vlaicu n'a fost așa. Și inteligența lui va fi avut neastâmpăr. Și în jurul lui au roit ispitele vieții. Ar fi putut fi și el, ca atâția alți Ardeleni, feciori de țărani de dincolo, un om stimat, un om influent, un om avut care din suferința și idealul de acasă, să nu aducă nimic în indiferența și materialismul nostru de aici. S'ar fi putut asimila și el. Dar n'a făcut-o.

El a înțeles, ca orice om cuminte, că viața e a noastră, dar nu pentru noi. Că avem dreptul de a trăi numai pentru a fi utili: la cât mai mulți, cât mai mult. Și că, printr'o cercetare atentă, printr'o dreaptă prețuire, fără trufia care omoară tot așa de sigur puterea de producție ca și umilinta — trebuie să alegem, din multe lucruri pe care le putem face, acela ne care sântem în stare a-l face mai bine, pentru a ne ținea numai de acela.

A vrut să zboare a chibzuit să zboare, a învățat să zboare, s'a încercat să zboare: a zburat. Aceasta e viața lui. A trăit pentru zbor, din zbor a murit. Și căderea lui de sus în țerna pe care toți murim și în care ne înmormântăm toți, de și nu iese aceiași lumină din toate mormintele, a fost oarecum o datorie, o ultimă și tragică datorie, incununând cariera croului.

A doua însușire mare a lui a fost aleasa modestie care-l împodobia. Ce puțini o au, fiindcă sânt așa de puțini aceia cari se simt în stare s'o aibă, cari se găsesc destul de sus pentru a o avea dela sine, fără sfortare, fără greutate.

Căci modestul nu e un timid, care adesea din rațiuni organice, trupesti, nu poate fi cum vrea și-l doare adânc că nu poate fi așa, și-i e ciudă pe dânsul, și prinde ură pe oamenii cari sânt în măsură să fie trufași și-l fac să sufere. Și modestul nu e nici un sfios, care n'a învățat încă a cunoaște și a întrebuinta mediul în care intră cu o stângăcie, pe care, dela sine, vremea o va îndrepta. Modestul e cineva care, având toate puterile, nu vede în efectul lor decât în-

sprijinitorul tronului Habsburgic! In Saraievo populația musulmană și croată s'a răsculat împotriva Sârbilor, în Zagreb Croații au strigat: „Jos Sârbii ucigași”, în întinderea împărăției nu vei afla Român care să nu blesteme pe ticăloșii conjurați, pe spurcatele elemente balcanice cari au adus acest doliu greu și înghețat peste întreg imperiul. Toate popoarele vastei împărății s'au înfiorat de durere, de groază și de scârbă, toate popoarele L-au iubit pe Francisc Ferdinand.

Acei cari L-au răpus? Sunt rabiții fanatismului național, sânt reprezentanții barbarismului balcanic, sunt supușii de câțiva ani ai monarhiei, sânt spuma înveninată a șovinismului nebun, cari nu vor pricepe niciodată, că au dărâmat columna, ce ținea acoperișul casei lor. După această drojdie a omenimei să fie judecate și celelalte popoare ale monarhiei, popoare care veacuri de-a rândul și-au vărsat sângele pentru dinastie?

Francisc Ferdinand știa prea bine că nu-i mulțumire în țările coroanei habsburgice. Din experiența activei Sale vieți El cunoștea însă și pricina acestei nemulțumiri. Știa că nu tendințe centrifugale primejdiesc imperiul, ci că nemulțumirea e urmare supremației politice alor două popoare asupra majorității covârșitoare a celorlalte neamuri. El a priceput adevărata cauză a relelor, ce bătue imperiul, a simțit îndreptățirea la viață națională a tuturor popoarelor, și nu convingerea aceasta a Lui i-a cauzat moartea, ci șovinismul josnic și murdar, pe care El totdeauna l-a socotit cea mai mte primejdie pentru împărăție, ori la ce popor îl vedea.

Astăzi lespeda de peatră cade peste osemintele Lui pământeste. Povara ei apasă greu și pe inimile Românilor din imperiu, pe inimile tuturor celor ce se gândesc la viitorul acestei împărății și a popoarelor sale. Lumina la care ne așteptam, s'a schimbat deodată în noapte cumplită. Ascultăm cântecul clopoteilor pe întreg cuprinsul locuit de Români sub sceptrul Habsburgic, și simțim că-l plâng pe un mort mare, pe-un mort al nostru. Simțim că azi e o mare înmormântare a noastră.

Mărite prinț, îngăduie-ne să vărsăm lacrima cea mai curată a durerii și a părăsirii pe sicriul Tău și a nedespărțitei Tale soții! Îngăduie-ne să-Ți închidem pe vecie pomenirea Ta

în inimile noastre; să ne gândim în veci cu dragoste, cu admirare la ceia ce ai fost, la ceia ce ai fi ajuns în viață.

Iar milostivul Dumnezeu să-Ți facă parte cu cei drepți, pentru că mare, drept și bun ai fost în viață!

Dr. Al. Vaida despre atentatele politice. In convorbirea cu un redactor, d. Dr. Al. Vaida a făcut următoarea declarație:

„...Trebue evitată inferbântarea spiritelor prin campanii ziaristice, căci atentatele politice, ca ori ce boală sufletească, au mijloacele lor de contagiare. M'ar durea mult, dacă tineretul nostru ar fi contaminat de tineretul sârbesc. Problemele de existențe ale neamurilor, nu se pot rezolvi prin și cu ajutorul unor atentate. Nu mi se va putea arăta în istoria universală un singur atentat, care direct sau indirect să fi promovat cauza libertății sau a progresului! Chiar și rezultatele revoluțiilor sunt indoelnice...”

SOCIETATEA SCRITORILOR ROMÂNI a comemorat la mormântul din țințirul Belu, aniversarea de 25 de ani dela moartea marelui poet, și scriitor politic, M. Eminescu.

Tot Societatea scriitorilor români se pregătește să comemoreze cu un fast deosebit, aceiași aniversare, în zilele de 4, 5 și 6 Iulie în grădina Clismigiu, sub patronajul dnei și dlui Emil Petrescu primarul capitalei.

Va fi o adevărată sărbătoare națională la care vor lua parte loialtă Românii din țară cu cei din ținăturile învecinate.

In vederea acestei întinse participări a tuturor Românilor, la sărbătorirea celui mai mare poet al neamului d. ministru al lucrărilor publice a binevoit să acorde o reducere la 50 la sută pentru toți călătorii, cari vor merge la București în cele trei zile de sărbări. Biletele de întoarcere sunt valabile timp de patru zile, la 4, 5, 6 și 7 Iulie și vor fi vizate în grădina Clismigiu.

Sașii vor vota pentru statificarea administrației. „Comitetul Central” al Sașilor a ținut ieri, la Sibiu, sub presidenția lui W. Elelezer, o adunare convocată pentru a decide în chestia reformelor administrative. Au hotărât să voteze proiectele guvernului. Au reprobato totodată atitudinea lui Brandsch și Copony, pe cuvânt că „datorința deputaților este apărarea in-

tereselor poporului sășesc, și astfel ei trebuie să evite orice împrejurare ar putea face greutatea acestor datorințe...”

Circumspecți și pace!

Uniunea Serbiei și Muntenegrului. Ziarul „Messaggero” află din Viena că cercurile politice de acolo sunt îngrijate asupra zvonurilor despre uniunea Serbiei cu Muntenegrul. Aceste zvonuri explică pregătirile militare ce vădit se fac. Corespondentul adaogă că Austria este decisă să împiedece o astfel de uniune care ar deschide Serbiei drumul la marea Adriatică. La Viena se argumentează că cele două state ar trebui să se gândească bine mai înainte de a pune în aplicare planul lor în actualele împrejurări, căci s'ar putea compromite pacea Europei.

Un conflict diplomatic ruso-bulgar în perspectivă. Intrevederea dela Constanta care în treacăt fie zis a surprins complectamente pe Bulgari, continuă însă să preocupce cercurile politice din Sofia. Epuizând vocabularul de injulțe triviale la adresa inițiatorilor acestei întrevederi, sunt pe punctul de a recurge la acte de asemenea natură, încât să dea naștere la un grav conflict diplomatic cu această țară. La Sofia există actualmente în apropiere de sobranie o mare biserică construită cu bani rusești, intitulată „Alexandru Newsky”. Incurajați în acțiunea lor cu ocazia ocupării bisericilor grecești șovinștil bulgari, intenționează să ocupe această biserică, schimbându-i numele în „Tar Boris”.

In acest scop s'au luat măsurile dictate de împrejurări, pentru ca cucerirea bisericii să aibă loc cât mai curând, simulându-se bine înțeles o mișcare populară în această direcție.

Astfel ziarul guvernamental „Dnevnik” publică un apel adresat populației, prin care o îndeamnă să procedeze la această ocupațiune.

Iată acest apel:

„Sângeroasa ofensă adusă patriei noastre și în special întregului popor bulgar prin întrevederea dela Constanta, cum și acceptarea împăratului Nicolae — nepotul țărului liberator — de a fi comandant al regimentului 5 de roșiori român, primul care a intrat în Silistra, e un fapt pe care nu îl vom putea uita niciodată și care merită un imediat și demn răspuns din partea noastră. Răspunsul poporului bulgar la ofensa adusă nouă de oficialitatea rusă, ar putea fi acesta:

Biserica „Alexandru Newsky” să fie ocupată de Bulgari, schimbându-i numele în „Tar Boris”. Cu ocazia târnosirii acestei biserici, să se explice poporului că Alexandru Newsky nu are nimic comun cu istoria Bulgariei și că Rusia e dușmana noastră cea mai hotărâtă.

Nu ne indoim, că acest lucru se va întâmpla cât de curând, în interesul demnității noastre naționale”.

După cum se vede din apelul de mai sus, publicat de un ziar oficios, unii Bulgari și-au pierdut cu desăvârșire busola în acțiunile lor. Rămâne însă de văzut ce ațitudine va lua Rusia față de această provocațiune.

deplinirea prin el a unei necesități a lucrurilor. Și aceasta-i impune o singură datorie: a face, prin cele mai mari silinți, ca țapta să nu dea greș prin defectele lui ca om.

Astfel, cel mai mare pictor moare cu păreri de rău că n'a fost altfel, pe când absolventa de pension se uimește înaintea caricaturilor sale. Cel mai mare muzicant aude la sfârșit armonia pe care n'a putut-o prinde, pe când cel din urmă executant dibaciu își admiră prestația, ca Sfânta Cecilia ariile din cer ale ingerilor. Napoleon va fi regretat mișcări gresite și pierderi de vieți zădarnice după lupta dela Austerlitz, atunci când orice general înaintat după manevre e dispus a se crede un geniu militar. Și în sfârșit după proclamarea la Versailles a noului împărat german, Bismarck n'a triumfat ca orice atașat de legație biruitor în calculele sale diplomatice, ci s'a gândit de sigur cu tristetă la alte drumuri pe care s'ar fi ajuns acolo mai lute și mai bine.

De ce aceasta? Fiindcă erau oameni de ispravă de aceia au fost oricând modești, și fiindcă erau modești, au putut fi oameni de ispravă.

Nu, proverbul german n'are dreptate, dacă e luat în serios.

E la noi — și venim astfel la o a treia însușire educatoare a celui pe care voiți să-l amintiți printr'un monument la locul catastrofei

sale — o tendință generală ca fiecare să ajungă și, odată ajuns, să se confunde — în așa fel, încât nimeni să nu-l mai poată recunoaște ce a fost — cu lumea în care norocul său, fie și meritele, talentul, încordarea energiei, l-au făcut să intre. Aceasta se petrece și aici și dincolo. Intr'un sens mai larg, noi n'avem decât două clase: sărăcime și *declasati*, fiindcă ceia ce ar trebui să fie o clasă de sus caracterizată e un amestec de oameni veniți fiecare de fieunde și lipsiți de o potrivă și de tradiție și de însușiri sufletești.

Puțini sânt aceia cari îndrăznesc, odată ieșiți din mediul lor, să păstreze legături cu dânsul, să se recunoască în el, să-l iubească și mai departe, să-l prefere înaintea oricărui altuia. Vlaicu a ajuns la București: cu ce piedeci, știe oricine, — nu alergând spre glorie pe drumul larg, sămănat cu flori, frecventat de mulțimea celor dibaci ci pe drumul scurt și greu al celor tari, făcând fiecare pas numai după ce cu mâni sângerate înlăturase încă o piatră de indiferență, de invidie și de ură. A ajuns: — lumea care privia descoperirea lui ca o „prestație”, persoana lui ca o curiozitate, știința lui nouă de a zbura ca un sport, lumea care și la alții vine numai pe urmele faimei pentru ca să „aibă o idee”, pentru ca să vadă „ceva extraordinar”, ca să „capete o impresie”, lumea aceasta, multă, puternică, isteată, mândră, frumoasă, nu l-a cucerit. Era într'insa ceva care trebuia să-l răs-

pingă pe tăcutul țaran dintr'o bucată: nu se potrivea cu toți acești oameni de fatadă, ca știință, ca talent, ca profesune de credință, ca viață socială — strălucirea în față, și în urmă nimic, ca luxoasele doamne mexicane care fac numai jumătatea de rochie din față, ascunzându-și căptuseala spatelor în perinele, de care se strâng cu desperare, ale trăsuri de plimbare, — cu această ne bună lume zăpăcită, trăind într'un oraș care e însuși fațada bogată și fericită a unei țări sărace și cu atâtea nevoi. l-a fost dor și drag de ai lui, țărani ardeleni și studenți, feciorii lor; cea mai bună bucată de pâine i-a rămas aceia de pe fața de masă întinsă de mâinile maicei în modesta căsuță din Bintiți, și va fi dorit ca în țerna satului său să i se coboare oasele, de mâinile celor între cari copilarise, supt binecuvântările preotului bisericutei de acolo.

Sânt, în sfârșit, atâția dintre noi cari au un gând mare la capătul tuturor celorlalte visuri ale ambiției: să se așeze aiurea, în „țările de cultură”, între „oameni civilizați”, în centre unde „au un mediu” și „găsesc o inspirație”. Ca socoteală, nu e rău: de sigur că noi, urmașii străjerilor uciși în apărarea zidului contra barbariei năvălitoare, n'am crescut în cântece de vioară înaintea isprăvilor artei asigurate în mijlocul păcii. Dar de aici tocmai se desface marea datorie pentru oricine se naște pe acest pământ, între acești oameni, să nu-l lese nici-

Eminescu în politică.

De: **Al. Vlahuță.**

Nu. Orice mi-ar spune „restauratorii” lui Eminescu după metodele manuscriselor lui, — n'a intrat el, de bunăvoie, în războiul politic — ci prilegiu și împrejurările l-au tras. Nu învățăm pe nimeni. E o copilărie, să construiești istorie cu poate și cu dacă. Lucrurile s'au petrecut cum foarte firesc era să se petreacă. Pentru moment țara n'avea ce face cu un poet așa de mare. Cam asta se întâmplă pretutindeni cu poezii aceștia mari. Și nici nu poate fi altfel. După ce vin așa de rar, apoi, și când vin, cad așa de fără veste, și sunt așa de incomozi, Doamne iartă-mă, că de multeori oamenii mari, cari și-au ocupat din timp locurile lor de oameni mari, se uită cu un sentiment de adevărată compătimire la câte-un astfel de musafir nepoftit, și, plictisiți că nu-l pot caza au aerul de a se întreba: Ce naiba să facem noi cu asta? N'aveam destule pe cap? Să mai purtăm acum și grija lui...

Drept e, că Eminescu ne-a sosit într-o vreme de mari prefaceri, când noi construim de zor căzărmi și gări, dela un capăt la altul al țării. În zgomotul ciocanelor și al grinzilor de fier s'ar fi putut întâmpla foarte bine să nu-l auzim de loc, — să nu-l audă nimeni în toată vremea cât a trăit printre noi. Și e o mare fericire că l-am putut auzi. S'a ridicat întâi d. Maiorescu și ne-a spus: „Ascultați ce frumos cântă glasul acesta nou!” Și am ascultat cu drag. Ni-se părea că trecutul țării noastre, și toate durerile și speranțele neamului nostru vorbesc prin gura trimisului acestuia. Și în adevăr c'asa era. Dar un singur minut nu ne-am întrebat: Omul acesta își are el vre-un rost, vre-un căpătâiu pe lumea asta? Unde trăiește? Cu ce mijloace? Nimeni nu s'a gândit la așa ceva. Cum era să ne gândim? Ne întrebăm noi vre-odată unde doarme priveghitoarea din tețul diminetilor noastre de Matu....

Și pe urmă noi eram așa de ocupați, cu lucruri serioase! S'a întâmplat deci, ca după multe învățări, poetul să se găsească larș la o răspântie grea în drumul inserării lui așa de timpuriu. — Voi, cari ați avut întotdeauna un adăpost sigur în viață, voi cari n'ați cunoscut amenințarea zilei de mâine, mai cumplită decât toate durerile zilei de azi, voi cari ați putut gândi în liniște la ce v'a fost drag vouă să gândiți — nu puteți înțelege chinurile, snaima până la nebunie și disperările acelei existente precare, aceluși grozav coșmar, care a fost viața sărmanului nostru Eminescu!

Era ce să-l împingă, și a fost cine să-l tragă în vâltoarea luptelor politice. Fermecător prin strălucirea talentului lui, puternic prin cinstea, vasta cultură și adâncă lui iubire de țară

odată, tocmai fiindcă așa de mult au nevoie de ajutorul devotat al tuturor talentelor și energilor.

Vlaicu a fost respins la București de atâtea ori, și a rămas. Nu voiau să-l primească în Bulgaria la 1913 — cu ce amar mi se plângea! — și s'a dus. La Aspern a relevat puteri și îndemânări nouă ale aviației, uimind pe străini, și a plecat.

Era așa de mult legat de ai lui, de ale lui, de ale noastre, încât — icoană însuși, prin unitatea românească din viața sa, a unității naționale indestructibile absolute, — cel dintâiu și cel din urmă gând de trufie i-a venit acestui modest din îndrăzneala visurilor, din nerăbdarea așteptărilor tuturor. A vrut să-și sunie muntii. Și, beat de bucurie, la vederea celor dintâiu înălțimi cucerite, a căzut. Poate ca să arăte că azi e ceasul avântului, dar ceasul biruinței va fi mâine.

Și, astfel, prin ideea în care a trăit ca și prin idealul care l-a răpus, el s'a înscris între eroii acestei națiuni.

Potrivit cu învățăturile acestei nobile vieți să ni creștem copiii!

și de neam, și, pe lângă acestea, prețios prin nobila-i dezinteresare de artist — cum nu era să fie căutat, ca iarba de leac, un asemenea om, de gazetele politice de pe atunci? Nu era nici o revistă care să-i poată plăti o călătorie în stele. Dar ce ziar de partid nu i-ar fi poleit cu aur săgețile aruncate de el — cel mai temut arcas — în tabăra dușmană! — Imbrăca deci armura conservatoare, care, oricum, era o imbrăcămintă, și celce n'avea pe lume nici un căpătâiu își încordă arcul voinicește, și trase cu patimă de pe meterezele „Timpului” în rândurile fraților lui dela „Românul”. Acestea se petrec în anul de sânge 1877. Eminescu e în plina bărbăție a puterii lui creatoare. Cele mai glorioase pagini în ziaristica română vor trebui să fie căutate în cei șase ani de „salahorie” ai marelui nostru poet, ani petrecuți fără vacanție și fără odihnă, în redacția ziarului „Timpul”, ani de mistuitoare muncă, de luptă cinstită până dincolo de hotarele puterilor lui, ani grozavi, cari au fost și cei din urmă ai amărîteii lui vieți pământești. Ca orice fire de erou, Eminescu nu face socoteli. El își duce acolo tot sufletul lui curat, împodobit cu cele mai alese daruri, își dă aurul vieții lui — și în schimb nu cere nimic și nu așteaptă nimic pentru el. Cum îl priveșc cei pentru cari se luptă — îi este aproape indiferent. Unii se uită la el prin sticla unui monoclu, și-i întorc spatele, ca unui „fichu drole”, de câteori își permite să-și ridice nasul din hârtiușele lui și să se amestece în discuții privitoare la istoria neamului românesc, pe care numai ei au dreptul s'o știe, — alții, foarte puțin aceștia, îl prețuiesc ca pe un om, care aduce partidului servicii ce nu se pot plăti cu bani; și doi, sau trei de abia, în tot partidul, cunosc în el pe marele cântăreț și profet al poporului nostru. Aceștia îl iubeau în adevăr. Dar și el ce puteau face? Venia vara, plecau toți la aer curat și la odihnă, unde citiau cu entuziasm frumoasele articole ale neobositului Eminescu. El rămânea la post. Scria în fiecare zi câte un articol, traducea depeșile din străinătate, vedea informațiile și corepondențele, și adesea făcea singur toată corectura gazetei. Ideile conservatoare, filtrate prin sufletul lui de o profundă bunătate și de o mare putere de înțelegere a rosturilor noastre, leșiau limpezi, atrăgătoare, pline de căldură și de tăria sufletului, prin care treceau și mai ales de sinceritatea acea nobilă, pe care numai un poet mare poate s'o aducă și s'o păstreze întregă în luptele lui. În toate luptele lui, El nu se gândea la foloasele biruinții, la strălucirile triumfului sau la bogăția trofeelor, cum nu se gândia nici la greutățile și primejdiiile războiului. Era poet, și se da tot — se dăruia tot. Dacă izbânda ideilor, pentru cari lupta ar fi cerut jertfa unei vieți omenești — nimeni nu ar fi fost mai gata, mai cu bucurie dispus să-și dea viața lui, ca blândul Eminescu. De fapt nu și-a dat-o? N'a stat el neclintit șase ani de zile pe zidul fortăreței conservatoare dela „Timpul”, și n'a fost în toată vremea asta tinta tuturor săgeților învenitate din tabăra dușmană? S'a luptat până la cea din urmă licărire de gând, până când singur a simțit marele dezastru, care i-a smuls din inimă strigătul înfiorător al desnădejdei:

„Ah, organele-s stărmate și măestrul e nebun!”

Trebuie să fie grozav sentimentul acesta al unui zeu al gândirii, care se vede amenințat în însuș atributul divinității lui! Să simți că mori, nu e așa de trist, mai ales când n'ai trăit degeaba pe lumea asta, — poate fi chiar o descărcare, o pregătire plăcută pentru odihna de veci. Dar să simți că-ți pierzi mintea, că n'ai să mai îi stăpân pe gândurile tale, că tot felul de temeri și de vedenii urâte au să năvălească în sufletul tău și n'ai să le mai poți alunga — să vezi cum te învăluie întunericul, și să știi că al să trăiești în mormântul acela de întuneric, și ai să te zbați și n'ai să mai poți ieși de acolo — iată ce trebuie să fie în adevăr culmea suferinții omenești! Și culmea aceasta o atinge Eminescu la vârsta de trezeci și doi de ani!

„...Mă simt atât de bătrân, atât de obosit, încât degeaba pun mâna pe condeiu să încerc

a scrie ceva. Simt că nu mai pot, mă simt că am secat moralcește și că mi-ar trebui un lung, lung repaos, ca să-mi vin în fire. Și cu toate acestea, ca lucrătorii cei de rând din fabrici, un asemenea repaus nu-l pot avea nicăiri și la nimeni. Sunt strivit, nu mă mai regăsesc, și nu mă mai recunosc... Aștept telegramele Havas, ca să scriu iar, să scriu de meserie, scrie-mi-ar numele pe mormânt și n'aș mai fi ajuns să trăiesc!” (Scria, din redacția „Timpului”, unui prieten).

Încă odată, nu putem învinovăți pe nimeni. Dar un cuvânt amar, de-ar fi să-l spunem, l-am spune politici noastre. Ea a cerut și a primit dela Eminescu toată viața lui — o viață nobilă, curată, sfântă — lamură de bunătate și de lumină, cum n'a mai fost alta. A luat viața asta fragedă și a făcut cu ea ce a vrut: silită de împuns, trimbișă de alarmă, scut de apărare, fașine, scară, târnăcop... tot ce-a vrut. Viața aceasta aparținea altei chemări. Ea era trimeasă pe lume cu să creeze. Puterea asta o avea, și funcțiunea asta era a ei: să creeze lucruri înălțătoare și eterne. Și politica i-a spus: Pentru mine astea nu fac nici două parale. Mie să-mi torni articole frumoase, în cari o jumătate din oastea mea să fie ridicată în slăvi și cealaltă jumătate să fie cufundată în iad — asta e tot ce vreau să am dela tine. Și a avut mai mult decât a vrut, — pentru simplul cuvânt, că sufletele mari dau totdeauna mai mult decât li-se cere.

Ar putea trăi Eminescu. Ar fi azi om de șazeci de ani. Om în putere încă. Doar dușmani ar avea mai mulți. Noi nu l-am prețuit mai mult. O, nu. Cu siguranță nu. L-am întâlni pe stradă, am sta de vorbă cu el. Ne-ar plăcea să-l avem la petrecerile noastre. Și încă nu l-am înțeleg. Căci numai moartea îl desvălește pe oamenii aceștia, și-l arată cât au fost ei de mari.

Mă gândesc la sfiala lui de copil, mă gândesc pe de altă parte la lipsa de orice sfială a celor, cari se îndeasă morțiș la locuri, pe cari nu le merită, și mă întreb: Ce-ar fi zis Eminescu?

Ar fi prim-redactor la „Epoca”, sau la „Conservatorul”. Atât, și nimic mai mult. Politică ar fi mai avut dela el o sumă de articole admirabile, pe cari mai târziu tot literatura ar fi trebuit să le culeagă, pentru ca să se mai despăgubească de poeziile, pe cari poetul n'ar fi avut vreme să i-le dea... Și încolo, nimic. Canon mai lung. Decepții mai multe. Iată ce ar fi avut Eminescu dela politică, până în cele din urmă.

Ah, țărănul nostru, când zice el: „politică”, și închide nițel dintr'un ochiu!... Toată istoria dureroasă a ticăloșilor noastre e în acest cuvânt, astfel rostit.

FELUL DE A FI AL LUI FRANCISC FERDINAND. Ni se scrie: „Dovadă că fericitul arhiduce Francisc Ferdinand ținea la noi Români supuși al tronului habsburgic, este că de câte ori un Român îl adresa vre-un semn omagial, sau vre-o dedicațiune, arhiducele nu întârzia a primi grațios ori ce manifestație de simpatie ce i se făcea din parte românească.

D. Ernil Borcea, umoristul nostru Haralamb Călămar trimisese la începutul anului acestuia, cu ocazia aniversării de 50 de ani a arhiducelui în semn de dedicație omagială 2 exemplare din calendarul său umoristic „Poznașul”, începându-și comitivă scrisă nemțește prin care așternea Altetel Sale Imp. și Reg. calendarele în următoarele cuvinte:

„Un Român din Ungaria, care încă nu și-a pierdut umorul... își la îndrăzneala a așterne cu multă supunere Altetel Voastre etc. etc.

Că Altetel Sale Imperiale nu l-a displicut aluziunea la situația noastră a Românilor din Ungaria exprimată în cuvintele „Un Român din Ungaria, care încă nu și-a pierdut umorul”, este dovadă, că prin scrisoarea No. 208 ddto Viena 17 Februarie 1914 d. Emil Borcia a fost incunostințat din partea Șambelanului curții A. S. I. și R. a dlui serenisim arhiducele Francisc Ferdinand de Austria-Este, că „Altetel Sa s'a îndurat grațios a primi cele două exemplare trimise din calendarul umoristic „Poznașul”.

„Totodată înaltul oficiu al Șambelanului Altetel Sale, Vă trimite la ordinul cel mai înalt” etc. etc.

Viena, la 17 Februarie 1914.

Șambelanul suprem al curții
Baronul RUMERSKIRH.

In Albania nouă.

Pe cărări bătute.

IV.

Coritza, 23/6 Maiu 1914.

Față de veștile ce ne veneau din Coritza, mulți prieteni mă consiliau, ca să-mi amân plecarea cel puțin pentru 4—5 zile. Prevăzând însă că cu cât întârziam putea să se agraveze și conflictul; fapt care ar fi contribuit mai mult ca să întrerup itinerariul; m'am hotărât să plec cu prima echipă de voluntari și câțiva funcționari permutați dela Valona pentru Coritza.

Drumul pe care l'am parcurs, a fost peste așteptările noastre de pitoresc ca peisagii. — La Carala toată lumea era îmbrăcată în sărbătoare; întrucât se anunțase vizita regelui, reginei și a tuturor miniștrilor; cari vizitaseră cu 2 zile înainte Tirana — unde se crede că va fi reședința de vară a Suveranilor — și întâmplarea a făcut ca în aceeași zi când noi am pornit spre Coritza, regele cu întreaga suită să se înapoieze la Durazzo.

Drept semn de stimă și considerație; întreaga caravană s'a oprit pe loc, iar noi descălecând, ne-am aranjat în front salutând militărește. — După surșul ce l'am zărit pe buzele suveranilor și modul cum ne-a răspuns regele la salut, am dedus că a rămas încântat de gestul nostru soldătesc, urându-ne călătorie bună; pe când Esad Pașa făcând o mișcare semnificativă, par'că îmi reproșă că nu l'am ascultat ca să fi stat încă câteva zile la Durazzo. După două zile de drum, am făcut un popas la Elbasan, unde a trebuit să stau trei zile, din cauza veștilor tot mai triste ce ne soseau din Coritza.

Cum în acest oraș avem școală română și reședința Revizoratului școlar, am fost pus în curent de tot ce se întâmplase la Coritza în zilele de 18—23 Aprilie a. c. st. v. mai ales în cartierul românesc Barei.

Atât revizorul nostru Anton Becea, precum și prietenii familiei Balamace: *Midhat Bey Frasari* — fost ministru la Valona — *Profesorul Tzilca* și *Dr. Filip Popaiani*, cari au fost martori oculari la masacrele din Coritza, mi-au descris în mod amănunțit cum a izbucnit revoluția la Coritza, modul cum au *conlucrat antartarii*, conduși de ofițeri și soldați greci în uniformă; cu *mitropolitul grec Ghermanos*, care se află arestat cu alți opt grecomanii chiar la Elbasan.

Deși cu o zi înainte se înapoiaseră dânsii dela Coritza, unde s'au luptat în rândurile voluntarilor ca să alunge pe invazori; totuși față de pericolul tot crescând dela hotarele Albaniei dintre Coritza și Cologna; s'au hotărât din nou să plece, fiind echipați de astădată și cu o farmacie portativă, înjghebându-se o mică cruce roșie, sub conducerea d-nei Tzilca, profesoară.

Față de această hotărâre, toți Beii din Elbasan în cap cu Achif Pașa, s'au hotărât să plece spre Coritza în capul a 1500—2000 de voluntari. Printre cei înscrși ca să plece în luptă, au fost și 20 de români în cap cu *Gheorghe Becea*, fratele revizorului nostru școlar.

După ce am vizitat pe fruntașii din localitate; întretinându-mă mai mult cu Achif Pașa și cu Hamdi Bey Ohrida, două cunoștințe vechi, ne-am convins că și la Elbasan era un mare curent în contra lui Esad Pașa, care în calitate de ministru de război și de interne; comisese mai multe abuzuri, prin trimiterea unor funcționari penali; iar în timpul din urmă indignase toată lumea cu promisiunile vagi, prior la arme și echipamentul voluntarilor înscrși.

Totuși partizanii lui Achif Pașa își făcuseră rost de arme și au început să pornească în mici detașamente spre Coritza.

Eu m'am alipit grupului condus de către *Midhat Bey Frasari*, profesorul *Tzilca* cu dna ca soră de caritate, *Dervich Hima* publicistul *Gaglina*, Gh. Becea cu alți doi Români și mai mulți naționaliști albanezi. — Drumul Elbasan — Starona este cu mult mai plăcut de cât acela pe care îl parcurseam cu trei zile înainte din Durazzo-Cavaia-Peching.

Pălcuri, pălcuri veneau familiile năpăstuite din ținutul Cologna, de către bandele grecești, cari distruseseră peste 25 de sate. — Mulți din

ei ne consiliau ca să ne înapoiem, căci până la sosirea noastră ei considerau ca sigur că Coritza urma să cază în mâna Grecilor.

Mulți dintre însoțitorii noștri cari erau echipați cu armele cele mai moderne, au prescurtat drumul ducându-se de-a dreptul pe câmpul de luptă; pe când noi am făcut primul popas la hanurile *din Ciucă*, iar al doilea la sub-prefectura din Starova.

În acest orașel sunt și câteva familii românești, printre cari am găsit și pe fratele cunoscutului Dr. Pascu din București.

Prin intermediul lui am făcut o anchetă discretă, constatând că toate plângerile grecomanilor cari pleaseră la Durazzo ca să se plângă pentru presupunerile persecuții din partea albanezilor musulmai, erau cu totul nefondate.

Mulți dintre albanezi naționaliști și români, sunt foarte indignați că mănăstirea Sf. Naum, clădită cu banii lor, până când și puntea făcută de bătrânul Balamace, a fost stăpânită de Sârbi, în contra hotărârii dela Londra, unde se fixase granița cam la jumătatea drumului între Starova și Ohrida.

Deasemenea mulți din ei sunt supărați că locurile de arătură s'au acapărat de către Sârbi pe nedrept, întrucât nu-i lasă ca să-și muncească proprietățile.

În zorii zilei ne-am sculat din Starova, făcând în goana cailor drumul până la Coritza, unde am ajuns tocmai la amiazi rupți de oboseala călăritului.

Orașul l'am găsit anturat numai de voinicii voluntari albanezi și români, gata ca să înfrunte orice atac. Primele vești căpătate au fost bune, întrucât se dăduseră două lupte mari în spre Cologna, eșind învingători albanezii cari respinseseră bandele grecești punând stăpânire pe Erseca.

Acest fapt îmbucurător ni l'a confirmat și *Prințul Mihail Sturza*, care fusese împreună cu *contele francez Pemodon*, urmărind lupta greco-albaneză mai multe zile în șir.

A doua zi s'a dat lupta decisivă la Niculița, unde au căzut 150 de greci împreună cu *maiorul grec Vardas*, față de 6 albanezi morți și 15 răniți; fapt care a contribuit ca să se încheie un armistițiu nelimitat.

Mitu Dona.

Ideia „iugo-slavă” și atentatul dela Sarajevo.

Cum se explică asasinarea arhiducelui *Francisc Ferdinand*. — Tendințele Slavilor din sud și amestecul Rusiei în politica lor de expansiune. — Belgradul, centru al organizațiilor slaviste.

Arad, 4 Iulie.

Asasinatul dela Sarajevo, care a pus capăt vieții moștenitorului tronului monarhiei austro-ungare și a soției acestuia, în care popoarele din împărăția austro-ungară și în special noi Români, ne puneam atâtea nădejdi — după părerea acelor cari cunoșteau ideile defunctului arhiduce — îndreptățite, și în special faptul că acest asasinat a fost comis de un „sârb” care a afirmat la instrucție că prin dispariția lui a înțeles să servească națiunea sârbă, toate acestea au pus pe tapet chestiunea ideii „iugo-slave”.

Ce este această idee „iugo-slavă”?

La noi această chestiune nefiind bine cunoscută de toată lumea, câteva explicațiuni pentru cetitorii noștri credem a nu fi de prisos.

Rasa slavă din Europa, după cum se știe, se împarte în două ramuri: Slavii dela nord, în cari se cuprind Rușii și Polonezii și Slavii dela sud în cari în afară de Bulgari și Sârbi se cuprind și toate naționalitățile slave din monarhia habsburgică, inclusiv Mohamedanii din Bosnia și Herțegovina și Croații cari, de fapt sunt și ei Sârbi însă de religie catolică. Slavii dela nord, prin cucerirea celei mai mari părți a Poloniei, Galiției și Ucrainei de către Rusia, s'ar putea zice, că s'au unit într'un singur mănunchiu, for-

mând marele imperiu rusesc. Nu tot așa este însă cu Slavii dela sud. Aceștia în afară de minusculele regate al Muntenegrului și de regatul Serbiei, se găsesc, în marea lor majoritate, sub dominațiunea coroanei habsburgice.

Este adevărat că Slavii din monarhia Austro-Ungară se bucură de oarecare drepturi cari le dau un fel de neatârnamare politică. De fapt însă ei se află sub hegemonia unui mănunchiu de Nemți. Prin organizația centralistă a Austriei această hegemonie este și mai mult simțită de Slavii din Austria. Cu toate acestea Slavii din Austria, până acum câteva decenii, nu s'au gândit nici odată să lucreze pentru neatârnamarea lor, prin desființarea imperiului habsburgic. Slavii din Austria au lucrat în totdeauna pentru egalizarea lor în drepturi cu minoritatea germană, sau mai bine zis au năzuit în spre transformarea imperiului austro-ungar într'un stat federativ, în care toate naționalitățile — deci și cele de rasă slavă — să formeze state autonome etnice, grupate într'o mare monarhie sub aceeaș coroană habsburgică.

De vre-o câțiva ani încoace, printre Slavii din Austria și-a făcut drum o idee: ideea „iugo-slavă”. Această idee nu este altceva decât unirea tuturor Slavilor dela sud, adevăd a acelor dela sub coroana habsburgică, a Sârbilor din regatul liber și al Muntenegrenilor într'un singur mare stat, sub o dinastie națională. Interesant este faptul, că această idee nu s'a născut la Slavii dela sud, ci ea a fost importată din Rusia. Rusia, de multă vreme, nu vede cu ochi buni expansiunea austriacă spre sud. De când Bosnia și Herțegovina au fost ocupate de Austria, Rusia — sau mai bine zis organizația panslavistă — a căutat să pue o stavilă înaintării Austriei spre sud, socotind aceasta ca o încălcare în domeniul slavismului.

Pentru a pune însă stavilă expansiunii slave Rusia avea nevoie de unul din statele mici dela sud care să asculte de ordinele Rusiei. Acesta nu putea fi altul decât Bulgaria sau Serbia. În ambele țări erau două dinastii cari urmăreau interese cu totul contrarii de acele ale Rusiei. De aceea la început, acțiunea Rusiei a fost concentrată înspre exterminarea celor două dinastii rusofobe. Acțiunea Rusiei încetul cu încetul, a fost încoronată cu succes. După detronările lui *Batemberg* și asasinarea lui *Stambulof* a venit rândul exterminării dinastiei *Obrenovici* și înlocuirea ei cu dinastia *Karagheorghevici*. Din ziua când, a fost întronată această dinastie, în Serbia și-a făcut drum o politică naționalistă care a culminat în întronarea ideii „iugo-slave”. Belgradul, din ziua aceea, a devenit *Piemontul* slavismului dela sud.

Aci s'au format societăți cu scopuri culturale, dar cu tendințe politice, cari s'au luat sarcina de a populariza această idee printre populațiunile de rasă slavă din Monarhie.

Astfel cu încetul în pătura slavă cultă din Austria această idee a prins rădăcini și amenință să dea roade din acele cari pot fi fatale.

Defunctul moștenitor care cunoștea aceste tendințe, pentru a le nimici, proiecta să dea o satisfacție slavilor prin transformarea imperiului dualist de azi, într'un stat federativ așa cum am spus, că năzuiau Slavii să-l vadă. Este probabil că prin aceasta, arhiducele ar fi putut, până la un punct dacă nu să distrugă, cel puțin să îndepărteze pentru multă vreme posibilitatea realizării ideii „iugo-slave”.

Iată de ce el apărea cercurilor panslaviste ca cel mai periculos factor politic din monarhie și iată cum se explică atentatul comis de un „sârb” pentru a servi cauza națională „slavă”.

O vizită a arhiducelui Francisc Ferdinand în Belgrad. Ingrămădindu-se tot mai mult dovezile că atentatul din Sarajevo își are origina în Belgrad, de sigur e foarte interesant faptul că arhiducele Francisc Ferdinand vizitase acum doisprezece ani capitala Serbiei. Arhiducele călătorise în Iunie 1902, la Semlin, unde vâna după vultur. Într-o zi trecu cu vaporul local Dunărea la Belgrad, provăzută cu un pașaport sub numele de Nicola Ristic, negustor în Viena. În Belgrad luă prânzul cu vânătorul său de curte în hotelul „Imperial” comandându-și o mâncare națională sârbească.

După prânz luă apoi o trăsură și s'a dus în parcul unde a fost omorât principele Michail, lăsând să i se arate chiar locul asasinării. Prințul Gheorghe pe atunci încă mostenitor la tronul Serbiei auzind despre prezența arhiducelui în capitala sârbească s'a grăbit să-l salute, dar arhiducele într-aceea se întorsese la Semlin.

Scrisori din București.

Echiparea voluntarilor români pentru Albania. — Incidentul dela frontiera româno-bulgară. — Răspunsul Senatului la mesaj.

București, 3 Iulie n.

Știrile ce vin din Albania, cu privire la mișcarea insurecțională, împotriva principelui de Wied și pentru intronarea unui principe de religie mahomedană, nu puteau să lase indiferente coloniile albaneze din Constanța și București. Se știe că în aceste două orașe trăiesc un mare număr de Albanezi dintre care unii stau foarte bine materialmente. Albanezii dela noi știu foarte bine că Albania sau va exista ca stat independent guvernat de un principe european, sau va trebui să fie împărțită, față de ce — conștienți de pericolul la care este expusă patria lor, s'au gândit să-i vie în ajutor echipând și trimițând un mare număr de voluntari.

Ideea aceasta se datorește în primul rând Albanezilor din Constanța, cari indemnăți de infocatul patriot albanez și mare proprietar la Constanța, d. Eftimie Radu, au strâns primul fond cu care acum două săptămâni au trimis prima echipă de voluntari.

Exemplul a fost urmat apoi de colonia albaneză din București. Aci s'au constituit două comitete, al bărbaților și al doamnelor albaneze, pentru echiparea și trimiterea de voluntari în Albania.

Ambele comitete, în scurtul interval dela constituirea lor, au strâns un fond relativ suficient care să permită echiparea și întreținerea voluntarilor cari s'au înscris până la debarcarea lor la Durazzo. La primul apel s'au înscris vre-o 60 voluntari, cari au fost instruiți de trei ofițeri în rezervă, dnii căpitan Grigore Cristescu, locotenent Burchi și sublocot. Iordănescu. Exercițiile au avut loc zilnic pe un platou situat în dreptul rondului al doilea dela șosea. Majoritatea voluntarilor e formată din Români, cari mai toți au servit în armată și s'au liberat gradați. Mai sunt apoi printre voluntari Albanezi și Italieni.

Insuflețiți de dorința de a se pune în serviciul noului stat Albanez și al guvernului său. A. S. R. principelui de Wied, voluntarii români s'au devotat cu totul idealului lor, așa că munca comandanților lor a fost mult ușurată și predarea instrucției militare a avut deplin succes.

Mercuri seara Albanezii au ținut o întrunire extraordinară în sala „Trocadero” a fraților Emanoil, Albanezi de origine, la care au asistat și voluntarii cari s'au înscris. Cu acest prilej comitetul de acțiune pentru trimiterea voluntarilor din România în Albania a luat ultimele dispozițiuni pentru plecarea acestora. Voluntarii au primit caschetele pe cari le vor purta în timpul cât vor servi în Albania și saci pentru merinde și cartușe. Caschetele sunt confecționate din stofa albă și au aplicată în față, pe un fond roșu, pajura albaneză. În partea stângă a caschetelor este aplicat tricolorul românesc.

După echipare, voluntarii au fost așezați pe două rânduri și d. căpitan Cristescu le-a ținut o entuziastă cuvântare de îmbărbătare. D. locot. Burchi a prezentat drapelul albanez pe care îl vor avea în timpul campaniei voluntarii români și care a fost salutat cu urale.

Comitetul de acțiune a mai luat Mercuri seara hotărârea ca numele celor ce au subscris pentru întreținerea voluntarilor români să fie publicate cât mai curând în ziare.

Pentru a li se înlesni îndeplinirea misiunii lor, s'a acordat voluntarilor călătoria gratuită pe C. F. R. până la Vărciorova și pașapoarte de cari se vor servi la trecerea frontierei. Ofițerii în rezervă cari conduc pe voluntarii români în Albania au cerut și obținut cuvenita autorizație de plecare dela ministerul de război. Echipa aceasta de voluntari a fost înzestrată și cu un serviciu sanitar, din care fac parte două doamne și un sanitar. Articolele farmaceutice necesare au fost deasemeni obținute gratuit pentru voluntari. Ei poartă uniformă soldaților români, iar înarmarea lor se va face în Albania.

Pentru ieri, Joi, dimineață voluntarii au fost chemați să se întrunească din nou în sala „Trocadero” spre a fi îmbrăcați cu hainele de campanie.

La orele 10 au plecat în corpore la biserica albaneză „Dintr'o zi” unde s'a oficiat un serviciu religios. Voluntarii au jurat apoi credință drapelului lor și suveranului Albaniei.

Ieri Joi, seara, conduși fiind de întreaga colonie albaneză din capitală, echipa de voluntari din București, cu sanitarul respectivi și condusă de căpitanul Cristescu și de locotenentul Burchi, a părăsit capitala cu trenul dela 6 ore seara.

Voluntarii au pornit dela bereria „Trocadero”, unde s'a făcut înscrierea voluntarilor, cu drapelul albanez în frunte, pe care se vedea atârnat tricolorul românesc și o coroană de flori naturale, oferită de comitetul doamnelor albaneze.

Voluntarii erau precedați de comitetul organizator. În marșurile militare cântate de o muzică militară, voluntarii urmați de un public numeros au străbătut str. Doamnei, calea Victoriei și Griviței până la gara de Nord. În tot parcursul marea mulțime, care staționa pe străzi a primit trecerea voluntarilor cu aclamațiuni. Se auzeau strigăte de:

„Trăiască România!”

„Trăiască Albania!”

În fața palatului voluntarii și publicul s'a oprit un moment. Muzica a intonat imnul regal, iar mulțimea și voluntarii au aclamat pe suveran. Strigătele: **Trăiască Regele Carol**, — nu conțineau.

La gară, înainte de plecarea trenului au vorbit căpitanul Cristescu și locot. Burchi. Ambii au arătat entuziasmul poporului român pentru cauzele drepte și a spus că Românii au datoria de a apăra poporul albanez de o mână de desmetici, care vrea să compromită independența Albaniei și de a apăra pe prințul de Wied, care este un nepot al M. S. regina.

Cuvântarea celor doi ofițeri români a fost acoperită de aclamațiunile entuziaste ale publicului care umplea peronul.

La orele 6 și cinci minute trenul s'a pus în mișcare în uralele nesfârșite ale mulțimei la care voluntarii emoționați de dragostea poporului român pentru poporul albanez, au răspuns în strigăte de:

„Trăiască România!”

— „Trăiască regele Carol!”

Duminecă pleacă a treia echipă sub conducerea căpitanului Șerbănescu.

Relativ la odiosul atentat bulgăresc, săvârșit asupra soldaților români, află următoarele amănunte:

Soldatul Dumitru Oprescu din regimentul 40 Călugăreni, aflat tot la granița de sub comanda căpitanului Săulescu, a dispărut Marți seara în condițiuni misterioase. Grănicerii bulgari pretind că el ar fi dezertat din armata română și că s'ar afla în satul Saroi din apropierea frontierei. Se crede însă sau că e omorât sau că e capturat și ținut prizonier. Ieri de dimineață prefectul Cămărășescu a cerut autorităților bulgare ca pretinsul dezertor să fie adus în apropiere de frontieră pe teritoriul bulgar spre a fi văzut de ai noștri. Au dat însă un răspuns neînțeles.

Află din Călărași, că ieri, Joi, la orele 11, sosind autoritățile la fața locului se ordonă descoperirea cadavrului lui **Constantin Zaică** a cărui față

avea o înfățișare înspăimântătoare: cu dinții înclistați, cu craniul spart în diferite locuri, cu urechia tăiată, vânăt, cu pieptul umflat și hainele pline de sânge. În fața asistenței descoperite, d. prefect Cămărășescu a depus pe pieptul acestui brav ostaș, victima datoriei, medalia „Bărbăție și Credință” clasa I, în numele dlui ministru de interne, spunând că și soldatul rănit **Mihai Istrate** va primi aceeaș recompensă. După ce s'au făcut cercetările necesare, autoritățile s'au retras pentru a proceda la ascultarea martorilor lăsând cadavrul acoperit în paza grănicerilor și nemișcat pentru ca atât comisarul regal cât și autoritățile bulgare să-și poată da seama de grozăvia atentatului comis.

Încă de Mercuri seara a sosit la pichetul bulgar din dreptul de frontieră Ibraim Mahle, sublocotenentul bulgar **Teodorof**, comandantul plutonului de grăniceri Iuchi, însoțit de locotenentul **Sapungiet** din regimentul 19 de infanterie, cari au făcut ancheta lor. Ieri dimineață d. prefect Cămărășescu, îndată ce a aflat de prezența lor, i-a invitat la pichetul românesc și dând mâna cu ei îi rugă să meargă împreună la fața locului, la o depărtare de 3 kilometri, pentru a face o anchetă comună; ofițerii bulgari au refuzat pretextând că așteaptă sosirea unei comisiuni compusă din ofițeri superiori. După o scurtă discuție, ofițerii bulgari încăleacă pe caii lor, iar noi suindu-ne în căruțe, plecarăm cu toții la locul incidentului.

În apropierea lui, însă, cei doi ofițeri dispar în pădure și se reîntorc după o jumătate de oră, după ce probabil au dat ordine grănicerilor lor. Este de semnalat că ofițerii bulgari nu au voit să se apropie de cadavru atâta timp cât au stat lângă el autoritățile române.

Cu toate eforturile noastre pentru a ne stăpâni și rămâne calmi, nu ne-am putut împiedeca de a nu resimți un simțământ de o vie indignare față de atitudinea revoltătoare a acestor ofițeri. Cinismul lor e de necrezut. Țineau ochii aplecați în jos, nu au găsit nici o mișcare, nici un cuvânt pentru a deplora actul mișesc săvârșit, atribuindu-l la rigoare ticăloșiei unor soldați. În schimb nici nu au căutat argumente spre a scuza faptul.

La ora 5 m'am reîntors dela Călărași la Siliștra cu șalupa ocazională și află că cu vaporul dela ora 5, a debarcat în localitate d. căpitan **Dumitriu**, comisar regal al corpului 5 de armată din Constanța. Dsa a plecat imediat cu automobilul la frontieră pentru anchetarea cazului. Acolo e așteptat de d. medic **Nicolae Popescu**, al circumscripției Doimular, delegat de prefect pentru facerea autopsiei. Numai din facerea autopsiei se va putea vedea toată cruzimea barbariei comise, deoarece se presupune că cadavrul are și împunsături, cari nu s'au putut constata pentru a nu se mișca cadavrul din loc. Până la ora când vă scriu nu se cunoaște încă rezultatul autopsiei.

O comisiune bulgară compusă din un general din un ofițer superior printre care și maiorul comandant de grăniceri din Kemanlar, este așteptată la fața locului pentru a face ancheta ei. Prin urmare Bulgarii își dau bine seama de gravitatea faptului întâmplat.

Am relevat alaltăieri cazul căpitanului **Trandafirescu** împotriva căruia grănicerii bulgari au tras focuri în regiunea Turtucaia. Află acum că acest fapt este obicinuit la grănicerii bulgari. În cursul toamnei trecute pe când tot căpitanul **Săulescu** lucra la trasarea frontierei se întâmpla zilnic ca grănicerii bulgari să tragă focuri în echipa lui de lucrători. În cursul iernei acestela grănicerii bulgari au tras focuri în locotenentul **Teodorescu** și în comandantul plutonului din Rahman Asielar, care din fericire nu a fost atins. În urmă se știe că a fost împușcat un soldat român chiar pe graniță în județul Dobrici. Atunci s'a spus că a fost împușcat din greșeală. Această repetare statornică și matematică a unor asemenea incidente cu descărcări de focuri de pușcă, ar trebui să dea de gândit guvernului nostru. Grănicerii noștri au ordine foarte severe să fie binevoitori și moderațiunea lor este considerată de Bulgari ca o slăbiciune.

Numai p. fumătorii de țigraete, cari nu cruță p. sănătatea lor să speseze pe zi câțiva fleri mai mult

Modiano Club Specialite, tuburi și hârtie de țigarete e cea mai scumpă dar și cea

mai bună!!

La sfatul medicilor tuburile precum și folțele nu sunt imprimate, dar pe ambele se vede semnatura de apă a renumitului fabricant:

S. D. MODIANO.

Azi, Vineri, la orele 11 și jumătate, a avut loc, cu obișnuita solemnitate, răspunsul senatului la mesajul tronului. Comisiunea se compune din d-nii: G. Bogdan, Leon Sachelarie, general Tătărescu, D. Suculescu, N. Iorgulescu, G. Fernic, Buzdugan, T. Chiru I., N. Guran, N. Teodorescu, G. Malaxa, N. Moiescu, C. Cavadia, N. Săveanu, general Benone Anastasiu, Const. Niculescu, Dr. Petrini Paul, V. Atanasovici, Simionescu C., Dr. Manicatide, V. Lovinescu, N. Xenopol, Dr. Stoicescu, T. Stelian, Episcopul de Argeș.

La orele 11, membrii comisiunii împreună cu președintele senatului și cu toți membrii biroului se aflau adunați la senat de unde, în trăsură și automobile, au pornit la palat. În fruntea cortejului mergea un escadron din escorta regală. La palat, comisiunea, a fost introdusă în sala tronului, unde se afla suveranul cu toți miniștrii și aglitolanții regali.

Președintele senatului a citit răspunsul senatului la adresa coroanei, după care, suveranul a răspuns printr-o scurtă cuvântare.

La orele 12 și jum., cu aceeași solemnitate, comisia s'a înapoiat la senat. **Coresp.**

Ce scriu alții.

„Telegraful Român” Marți seara au sosit în Sibiu, venind dela Brașov patruzeci de elevi ai seminarului central din București, conduși de P. C. Sa arhimandritul Iuliu Scriban, directorul seminarului, și de profesorul Papacostea, aflându-se în excursiune de studii. Au fost și în Săliște și în Rășinari, unde au vizitat mormântul marului arhieru Andrei baron de Șaguna.

„Neamul Românesc”. ...Acum, bucuroși, Ungurii, vechi prieteni, ne întreabă ce zicem de această dualitate politică: Constanța-Chișinău.

Iată ce zicem:

Statul român are nevoile sale. I le impune momentul. El are datoria de a le satisface cu mintea rece. Sentimentul n'are ce căuta. Doar și legătura cu dvoastră era de acest fel, și noi n'am protestat decât împotriva calculului greșit ce se făcea în interpretarea ei: tot, vouă și nouă, nimic!

Statul român cunoaște Constanța.

Și atât.

Dar mai e și nația românească. Ea are aspirațiile sale. I le impune dreptul, Ea simte, și are datoria de a nu uita nimic și de a-și ține, de-o parte, bilanțul ei. El nu poate influența totdeauna pe al statului; în unele cazuri e datoare să nu-l influențeze. Dar nimeni nu-i cere să schimbe, adecă să falsifice, acest bilanț.

Și, ea, firește, ține seamă, pe lângă Constanța, 1-iu Iunie 1914, și de Chișinău, trei zile mai târziu.

Dar, astăzi, acestea sunt lucruri cu totul deosebite.

N. I.

„Gazeta Transilvaniei”. ...Cu toate acestea rămâne o problemă sufletească interesantă de a se lămurii, pentru noi Români din Ardeal, care e motivul psihologic al acestei schimbări de dispoziție în opinia publică a regatului? Pentru ce sufletul fraților noștri liberi e gata să uite — firește pe o clipă — „umbra Basarabiei”, cum o numește d. Goga, și să dea preferință umbrei Ardealului? Căci niciodată asemenea eclipse nu pot fi decât de o clipă. Conștiința unui neam nu poate să fie amputată, ea nu poate să aibă curajul sinucigaș de a renunța vre-odată în mod definitiv la desrobirea celui din urmă Român și a celui mai mic petec de pământ românesc, stăpânit și asuprit de străini.

„Cultura Creștină”. Cu afacerea importantă a portului nostru țărănesc, care se neglija în paguba noastră culturală, economică igienică și națională, ne-am ocupat și noi în coloanele acestei reviste (an. II. p. 216—217), constatând faptul, că portul nostru național degenerază și se pierde cu o iuteală atât de mare, încât mulți nici nu observă schimbarea, ce se petrece între noi. Pentru curmarea și îndreptarea răului noi aflăm și acum numai o singură soluție: Asociațiunea noastră să trimită rând pe rând, mai multe rânduri de haine femeiești în comune, în cari acelea nu se mai poartă, iar femeile inteligente de acolo să se îngrijească, ca mai multe țărancă să le înveșmânteze în zile de sărbătoare la biserică și

la petreceri decente. Veșmintele frumoase și simple vor determina în grabă pe mai multe femei și pentru confecționarea și pentru purtarea, cel puțin la zile mari, a fermecătorului nostru port. „Uniunea femeilor române” încă se va ocupa — credem — cu afacerea aceasta. — Din punct de vedere practic credem, că e mai bine, să se discute chestiunea în vre-o ședință a comitetului cercual al Astei și acesta să roage comitetul central pentru luarea unei hotărâri în sensul celor spuse. Dacă comitetul cercual nu s'ar ocupa cu lucrul acesta, puteți scrie Dvoastră direct comitetului central.

„Transilvania”. În ședințele sale din Maiu și Iunie, comitetul central s'a ocupat cu ideea înființării unei centrale a cooperativelor sătești. În ultima ședință, ținută în 13 Iunie, secretarul Oct. C. Tăslăuanu a prezentat următoarea propunere ca proiect de decizie: „Comitetul central decide înființarea unei centrale a cooperativelor sătești, ca instituție de sine stătătoare, sub auspiciile Asociațiunii. Pentru procurarea creditului necesar pe seama cooperativelor sătești, centrala va sta în legătură cu asociația institutelor noastre financiare „Solidaritatea” și cu băncile românești mai mari.

Cu pregătirea lucrărilor pentru organizarea acestei centrale se însărcinează comisiunea cooperativă, care, cel mai târziu până la 1 August a. c. va avea să prezinte comitetului central un proiect de statute al centralei și un plan de organizare al ei.

La adunarea de constituire a centralei cooperativelor sătești, înființată la inițiativa Asociațiunii, se va discuta și eventuala fuzionare cu federațiunea „Infrățirea”, înființată la inițiativa „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu”. Comitetul central, după o discuție amănunțită, la propunerea dlui G. Precup, a decis următoarele: „Asociațiunea va continua propaganda pentru înființarea cooperativelor sătești. Comitetul central va interveni pe lângă „Solidaritatea”, ca să se îngrijească de procurarea creditelor necesare pe seama cooperativelor sătești și să le controleze”.

„Cosânzeana”. Astăzi însă, nimeni nu se mai gândește la un Eminescu boem, la un Eminescu înamorat de Nirvana, la un Eminescu romantic, desfăcut de realitatea vieții inconjurătoare, ci toți ne gândim la Eminescu cel adevărat, în a cărui muncă se cuprinde un program pentru toate manifestările vieții noastre naționale.

Un program pentru literat, care nu se poate înfrăți cu condeiul, dacă sufletul lui nu cuprinde în întregime sufletul urlaș al neamului din care face parte; un program pentru bărbatul politic, cărui nu-i este îngăduit să se erijeze în conducător, dacă în sufletul lui nu răsună sincer și puternic toate necesitățile care se frământă în alcătuirea societății noastre. Și ca să mântui, nu poți găsi o încheiere mai nimerită, decât în următoarea comparație. Știi ce înseamnă Eminescu pentru viața noastră națională? Gândești-vă la jertfa pe care a făcut-o meșterul Manole, închizându-și trupul iubit al soției sale în zidul care se dărâma în fiecare noapte. Eminescu a fost cel mai superior suflet care s'a ridicat până acum din mijlocul nostru și care s'a jertfit singur, făcând din jertfa lui, piatra de razim a desvoltării noastre de astăzi și a desvoltării noastre de mâine.

C. S. Făgețel.

Inmormântarea.

Funerarii de o nemai pomenită splendoare în Viena. — Sfășietorul bun rămas al celor trei orfani. — Inmormântarea dela Artstetten.

Arad, 4 Iulie.

Nemai pomenita splendoare a pompei funebreale din capitala austriacă va rămânea pentru multă vreme neuitată. Prin aceasta a voit Viena să-și exprime în mod demn condoleanțele și durerea ei față de trecerea din viață a arhiducelui Francisc Ferdinand și a prințesei Sofia de Hohenberg. Pe străzi, mii de drăpele îndoliate fâlfăie încetșor pe pompoasele palate ale Vienei, căldura înăbușitoare de vară este spintecată de parfumul îmbățător al admirabilelor flori în mii de variații, pe fețe s'a așezat durerea mută iar în ochi lucește ca

mărgăritare lacrimile sincere ale iubirei...

Glonțul de revolver al mizerabilului atentator din Serajevo a șters din viață un bărbat, care avea prea multă forță și energie, care avea încredere în viitorul și în chemarea lui, care dintre mii de oameni poate el era singurul care în momentele teribile ale atentatului cu bombă a știut să rămână calm, consecvent și... mare. Și, a dispărut o femeie, suflet curat și ideal, cea mai bună mamă a copiilor ei, care afară de chestiile ei familiare ignora toate celelalte chestii lumești, care tocmai pentru aceste nobile calități era înconjurată de o neșpus de mare iubire, simpatie și căldură...

De azi încolo nefericita pereche moștenitoare odihnește între pereții reci ca sloiul ai cavoului dela Artstetten, alături de dulcele lor copilăș care sburase de mult din brațele calde ale mamei. În jurul lor e o liniște mormântală.

Din asurzitorul sgomot al vieții, — haosul nebunesc, — învălmășeala teribilă, — sgomotul vecinic rășboinic din vecinicile frământări și lupte sângeroase al viețuitorilor, — nimic din acesta, nici măcar un neînsemnat val nu va mai străbate până aci...

Deasupra cavoului dela Artstetten planează liniștea morții și tăcerea înfricoșată a cimiterului...

O ușoară adiere dinspre „gloriette” face ca zeci de mii de trandafiri să se plece zâmbitori spre castelul din Schönbrunn. De pe marginea bolței cerești o ultimă rază de soare le trimite încă un dulce sărut, apoi lumina dispăre; numai un dulce parfum se ridică ușurel în amurgul verei. Zece mii de trandafiri își visează stăpâna, pe regina lor, a cărei inimă blândă i-a plantat aci aducându-i dela expoziția din Breslau.

În anul acesta grădina de trandafiri dela Schönbrunn, — pe care directorul Umlauf a împărțit-o și a îngrijit-o conform ordinului prințesei Sofia de Hohenberg, — a fost de o frumusețe rară. Nu știai în ce să te delectezi: în variația culorilor sau în parfumul amețitor, care te fermeca.

Sâmbătă seara în parcul dela Schönbrunn, sute de păsărele ciripiau voioase pe ramurile teilor înfloriți, rândnicile în sborul lor de vânătoare după insectele de noaptea atingeau cu aripioarele luciul lacului fântânei arteziene; totul și toate se bucurau de sosirea verei. Apoi încet noaptea își lăsă vâlul asupra grădinei, păsărelele se așează în cuiburele lor, iar zece mii de trandafiri în liniștea profundă a nopții își visează mai departe stăpâna, pe regina lor...

A două zi, Duminică, pe când primele raze de soare săruta roua trandafirilor, acolo jos, departe la sud, nobila lor regină, care atât de mult i-a iubit și desmerdat, tăcută și cu fața ca de ceară se odihnea între trandafirii de sânge din Balcani...

Tristă vi-a fost prima vară, sărmani trandafiri din Schönbrunn...

În aceste momente de jale gândul nostru plutește înspre un biet stejar de veghe...

Atunci, când pleoapele se vor închide peste ochii cari atâta au plâns, va veni rândul nu numai a istoricilor, dar credem și al dramaturgilor ca să dea viață eternă artistică unei dureri fără pereche în lumea tronurilor: Durerea habsburgică.

Prin vastele palaturi în care tristeta domnește ca stăpână, în cetatea înegrită de secole Hofburgul misterios, — prin scările în susul cărora stă vre-o fantomă iar în cavoul bisericii Capușinerilor stau inimile celor de mult morți; în cetatea peste care aripile negre ale morții fâlfăie veșnic, — bătrânul trece rătăcitor și în-

durerat prin camerele goale, vaste, legendare în dolul ce-l închid...

Sunt lacrimile rerum în multe, dacă nu în toate apartamentele Burgului. Iar noaptea prin coridoarele vaste, din Ichstzkamerul din o miie și una de nopți și din vitreurile Albertinei, prin saloanele palatului neisprăvit al împărătesei melancolice, poetice și asasinate, rătăcesc umbrele lui Rudolf și ale Elisabetei, umbra împărătesei omorâtă într'un surâs de milă; și de prin curțile interne, în care statulee equestre pun un simbol de legendă în aerul ce soarbe plânsetele eroilor dantelați, și prinților morți de pre-tutindeni un glas de durere, un glas de cobe se aude...

Bătrânul trăiește însă.

El a devenit din viață Agamemnonul veacurilor homerice. În jurul lui legenda Atrizilor se repetă, și fără o Cassandra cobitoare de rele, Habsburgii au cunoscut toate durerile, toate suferințele, și monarhul care domnește de ani întregi peste un mosaic de popoare cimentat numai de o bună administrație, Francisc Iosif, plânge singur, — singur stâlp neclintit al durerilor fără nume...

Pe calea cea din urmă...

După sfințirea cadavrelor, sicriile au fost duse seara la gară. Cortegiul funebru a înaintat tăcut pe străzile Vienei, printre casele îndoliate. Cum trecea pe dinaintea casarmelor, se plecau drapelele regimentelor și sunau darabanele sinistru...

Ajunși la gară, vienezii au dat ultimul onor și trenul negru la ora 10 a plecat spre Artstetten, pentru a fi așezate osemintele în criptă. Așa a dorit și dispus moștenitorul de tron, ca să fie împreună cu soția lui, căci în cripta regală și imperială a Capucinilor din Viena nu i s'ar fi dat loc și unei contese.

După miezul nopții trenul funerar a ajuns în Gross-Pöchlarn. De aci sicriile au fost transportate peste Dumăre în biserica din Artstetten, pe un drum presărat cu flori și împrejmuț de câteva mii de cununi, sosite din toate unghiurile țării — printre acestea și câteva cu tricolorul românesc, care cel puțin la umbra marelui dispărut nu mai poate fi persecutat...

Orfanii la catafalcul părinților.

Pe când în capela din Burg se sfințiau cele două cadavre neînsuflețite ale perechei moștenitoare, lumea imensă de afară aștepta cu sufletul strâns sosirea orfanilor. Fiecare voia să vadă pe cei trei copii nevinovați, dar îndurerați și nenorociți. Când se opria o caleasă, un automobil publicul se îmbulzia să-i vadă cu hainele cernite și ochii storși de plâns...

Orfanii perechei moștenitoare au sosit în Viena cu mătușa lor, contesa Henrieta Chotek, ieri la orele 2 după amiază. Nu au fost întâmpinați oficial, căci descendența lor din căsătorie morganatică și eticheta curții nu permite să li se dea onorurile obișnuite. Doar numai bunica lor, arhiducesa Maria Terezia, tutorul contele Thun și puțini curioși erau de față.

Cea mai mare, principesa Sofia, a împlinit 13 ani și seamănă pe mamă-sa. Când se dă jos din vagon își ia de mână frățiorii mai mici, cari triști se alipesc de ea. Cel mijlociu, Maximilian are trăsăturile frumoase, bărbătești ale tatălui său, iar cel mic Ernest e încă un copilăș, care nu înțelege grozava pierdere ce au îndurat-o.

Câteși trei au urcat în automobil însoțiți de bunica și de crescătorul lor, abatele Fischer care-i mângâia. Ajunși în capela Burgului, au avut loc scene sfâșietoare. Copiii au izbucnit în plâns, căzând în genunchi la catafalcul părinților. O jumătate de oră a plâns și s'au rugat — plângeau și se rugau toți arhiducii și ducesele din capelă și publicul de afară...

Cea dintâi s'a ridicat principesa Sofia și cu fața crispată de durere, a exclamat, cuminte:

— Așa a voit Dumnezeu, ca papi și mami să moară împreună!...

Dela catafalcul au plecat la Belvedere, unde i-a cercetat noua pereche moștenitoare. După așezarea în criptă a părinților se vor duce să-l viziteze și pe bătrânul monarh în singurătatea tristă din Schönbrunn.

Presă vieneză invită publicul să manifesteze călduros când va vedea pe cei trei orfani, ca și prin aceasta să-și arate dragostea netărmurită față de fostul moștenitor de tron.

Peregrinaj la catafalcul.
În capela din Hofburg.

Ieri dimineață un public foarte numeros a făcut peregrinaj la catafalcul din capela Hofburgului. Era o înghesuială primejdioasă. La orele 7 și jumătate o delegație a ofițerilor dela regimentul 99 de infanterie a depus o admirabilă cunună pe cosciugul prinței Hohenberg, în semn de aducere aminte că acum câteva săptămâni prințesa a luat parte ca nașă la sfințirea drapelului regimentului. La orele 10 corul curței a cântat Miserere.

Întreg interiorul capelei e decorat cu mari draperii negre. În mijlocul perdelei dela altar este așezată emblema prințesei Hohenberg, înconjurată de alte opt embleme mai mici. Sub emblema este scris: „*Sophia Ducessa de Hohenberg*”, iar sub emblema arhiducelui este scris: „*Franciscus Ferdinandus Archidux Austriae Estensis*”

În jurul cosciugurilor stau pază gardiști. Deasupra cosciugurilor se află un baldachin negru. Ambele cosciuguri sunt din plăci de argint decorate, cu bogate cirade de aur. În jurul catafalcului ard 50 de lumânări mari, iar în câte patru colțurile pe podiu negru câte un candelabru.

Monarhul la capelă.

La orele 4 se produce mișcare în publicul din capelă. În ușa deschisă a portalului principal apare prim-maresalul Curței, prințul Montenuovo anunțând sosirea monarhului. Imediat apare monarhul. *Monarhul e foarte sdrobit deprimat din cauza evenimentelor*, dar păstrează totuși o ținută dreaptă pășind înainte până în fața altarului. Pentru un moment își ridică privirea și tăcut se pleacă salutând pe arhiducesa Maria Terezia. Apoi vădit obosit se așază în fotoliul așezat în partea dreaptă a altarului.

La semnul dat de primul-maresal al Curții intră în capelă primatele Piffel din Viena încunjurat de mare asistență. Imediat organele sună iar corul Curței cântă o duioasă cântare funebrelă. Toți se ridică în picioare. Primatele Piffel vorbește foarte încet obicinuita rugăciune apoi stropește cadavrele. Corul cântă Libera.

Cu aceasta se termină actul religios.

Monarhul pleacă încet spre ieșire salutând în tăcere și cu capul plecat. Monarhul este precedat de membrii Curței imperiale și în sfârșit de numeroasele delegații.

Actul final.

Ieri noapte la orele 12 și 37 minute a sosit în gara Pöchlarn trenul de Curte care aducea rămășițele pământești ale arhiducelui Francisc Ferdinand și prințesa Hohenberg. Trenul se compunea din 4 vagoane: un vagon salon, care a fost transformat în capelă și în care au fost așezate pe catafalcul cosciugurile iar în celelalte două luase loc escorta: maresalul Curței bar. Rumerskirch, camerazii cont. Van der Straaten și bar. Morsey, aghiotantul colonelul Bardoff, dignitarii Curței și lacheii.

Cosciugurile au fost ridicate din salon și au fost așezate între sinuri. Preotul Banchinger a voit să înceapă serviciul divin dar a început o furtună teribilă, însoțită de tunete și fulgere apoi a început să cadă o ploaie teribilă încât a trebuit

să fie amânată săvârșirea actului religios. Lacheii au ridicat din nou cosciugurile așezându-le iarăș în vagonul-salon până la încetarea furtunii care însă nici până la orele 3 nu vrea să înceteze. Din această cauză oficierea actului religios a fost scurtat.

E curios că la gară se luaseră mari pregătiri, dar lipsea parada militară.

După terminarea actului religios cosciugurile au fost ridicate și însoțite de baronul Rumerskirch și aghiotantul Bardoff au fost așezate pe comp, apoi la lumina făchilor și pe o furtună teribilă micul dar tristul convoi pleacă pe Dumăre... La orele 4 și jum. cortegiul funebru a sosit la castelul Artstetten, unde, apoi, cosciugurile au fost așezate în cavou.

Dimineața la orele 8 au sosit cu un tren special moștenitorul de tron Carol Francisc Iosif însoțit de camerarul Lobkovitz și de ceilalți dignitari ai cabinetului militar la orele 10 a. m. cu un alt tren special au sosit și ceilalți arhiduci...

Lângă cosciuguri stau în genunchi micii orfani plângând amar și sfâșietor; lângă ei se rugau în genunchi conții și contesele Chotek. Preotul a mai rostit o duioasă rugăciune, apoi le-a stropit cu apă sfințită. Intreagă asistența a rostit o rugăciune.

Micii orfani au mai fost lăsați să plângă câteva vreme apoi în cavou se făcu o liniște mută... S'a terminat și actul acesta.

Furtuna încetase, iar soarele strălucea deasupra părăsitului castel dela Artstetten...

Atentatul.

Primarii orașului Serajevo despre atentat.

„Bosnische Post” publică declarațiile primarilor orașului Serajevo făcute asupra atentatului. Primul primar, mohamedanul Fehim Efendi Curcic, care a fost martore la atentat a spus: Eu ca primar simt o mare rușine, că a putut avea loc în Serajevo o atât de grozavă crimă prin care au fost nimicite nu numai speranțele Bosniei, ci ale întregii monarhii și mai cu seamă ale noastre, mohamedanilor, căci noi aveam, în arhiducele moștenitor cea mai mare încredere, fiind convinși, că islamul își găsește un scut în cadrele monarhiei habsburgice și stau sub ocrotirea unor oameni drepti.”

Al doilea primar, croatul Vancas, vorbind despre vizita arhiducelui la primărie a declarat că cu moartea arhiducelui Francisc Ferdinand s'au întunecat și speranțele mândre ale Croaților. Arhiducele a înțeles deplin ambițiunile patriotice ale Croaților. Toți Croații sunt convinși că cel mai puternic scut de apărare al monarhiei glorioase ar fi o Croație mare căci dinastia s'a sprijinit și se va putea sprijini totdeauna pe noi.

Presă sârbească despre atentat.

Intreagă presa sârbească protestează împotriva măsurilor de retorsiune ce s'au luat în urma atentatului împotriva Sârbilor.

Organul guvernului sârbesc „Samouprava” într'un articol intitulat „Sincer și pe față” condamnă atentatul, dar totodată și „vandalismul” al cărui jertfă e poporul sârbesc din Bosnia și Herțegovina. Cu concepții pripite asupra urzitorilor și inițiatorilor atentatului — scrie organul guvernului sârbesc — nu se poate repara răul împlinit, din contră aceste pot numai păgubi interesele mari și însemnate, a căror apărare e cea dintâi datorie a bărbatilor politici și de stat și a tuturor organelor publice. Acuzele pripite și nedrepte pot adu-

PRIMA FABRICĂ BRAȘOVEANĂ DE ȘLEFUIT MARMORĂ, GRANIT, SYENIT, LABRADOR ȘI PEATRĂ

NAGY JÓZSEF

pletrar Brașov (Brassó), Kut-u 50.

Magazin permanent și expediție de obiecte de GRANIT și MARMORĂ din patrie și străinătate. — Execută tot felul de lucrări pentru clădiri, cripte, monumente mormântale și statui, lucrări de marmoră pentru mobile, garnituri pentru hotele și cafețele, portale, vane, plăci pentru pereți și table comemorative, în orice grösime din plăci de marmoră și granit din patrie și din străinătate. — Dela orice oferte 10% rabat. (Na 2068)

ce între împrejurările actuale cele mai mari pagube. Moderațiunea și prezența de spirit sunt în acest caz o necesitate de primul ordin.

Presa austro-ungară aruncă bănuială asupra Sârbiei că ar fi amestecată în atentatul dela Serajevo. „Frankfurter Zeitung” într-o corespondență din Viena amenința chiar Serbia. Bănuielele și ofensele nedrepte nu pot atinge însă Serbia, iar amenințările aceste nu le poate lua în serios.

Atentatul din Serajevo nu se poate făuri un obiect de ceartă între Austro-Ungaria și Serbia, căci are să judece întreaga Europa. În Serbia prinde rădăcini tot mai tari convingerea, că din cauza intereselor ei numeroase și însemnate trebuie să trăiască în raporturi bune cu Austro-Ungaria. Aceasta a dovedit-o guvernul sârbesc arătându-se prevenitor față de pretențiunile Austro-Ungariei. Maltratările neîndreptățite a Sârbilor nevinovați din Bosnia și Herțegovina trebuie să le considerăm de grave greșeli politice. Credem însă că aceste sunt numai rezultatul concepțiunii înguste a organelor inferioare, cari astfel încearcă să-și micșoreze vinovăția lor în fața superiorilor. Sperăm însă că Viena va pune curând capăt acestei nebunii, căci jăratecul urei și al luptelor din Bosnia și Herțegovina amenință să ia flăcări. Dorința noastră — sfârșește organul guvernului sârbesc — e ca stările normale să fie restabilite cât mai curând în Bosnia și Herțegovina, ca vinovații să poată fi trași la răspundere. Raporturile dintre Serbia și Austro-Ungaria, cari sunt pe cale de a fi deplin normale, nu pot fi împiedecate prin bănuiele neprecugetate și neîndreptățite ale presei, cari bănuiele poate își au origina în simțămintele și dispoziția individuală a acelora, cari le răspândesc, dar cari nici decum nu pot servi interesele adevărat obiective și statornice ale Austro-Ungariei și Serbiei.

Organul Sârbilor tineri-radicali, „Odjek” într-un articol intitulat: „Știe Viena, ce voiește?” arătând că Viena a făcut totdeauna o politică greșită față de Sârbi, scrie:

Vandalismul dovedit împotriva Sârbilor arată că monarhia suferă de o boală incurabilă. Nimeni nu poate înțelege în Europa politica aceasta, care ocrotește anarhia zile de-arândul pentru ca să pedepsească un eveniment petrecut în 2 minute și care pentru atentatul a doi oameni buimăcește o întreagă țară străină, iar la 5 milioane de cetățeni le refuză scutul legii. Politica aceasta are de scop introducerea guvernării teroriste și înlăturarea unui popor de 5 milioane conștuit de naționalitatea sa și care are la spate alte 5 milioane, cari au dat dovadă că voiesc să trăiască cu orice preț.

Organul Sârbilor naționaliști „Srpska Zastava” scrie sub „Bănuiele și amenințări”, că Viena voiește să exploateze atentatul împotriva poporului sârbesc din monarhie și împotriva Sârbiei. Serbia, conștuită de nevinovăția ei, rămâne rece față de amenințări. Fînd însă raporturile dintre Sârbia și Austro-Ungaria influențate de situația geografică, de necesitățile economice și politice, e lucru curios că din centrul unei monarhii mari se propagă ura.

Ziarul progresist „Pravda” scrie că Viena voiește să se folosească de acest eveniment nenorocit ca să extermină poporul sârbesc din monarhie. Protestează împotriva procedurii poliției austriace și ungare, care asmută elementele flămânzite din monarhie împotriva Sârbilor, afirmând că excesele le-ar comite mohamedanii și Croații. Aceasta e însă o calomnie a Mohamedanilor și Croaților. Jefuirile din Bosnia prezintă monarhia ca un stat al anarhiei. Poliția din Viena e foarte cinică și exploatează moartea tragică a nenorocitei perechi împotriva poporului sârbesc pentru ca să-și ajungă scopurile meschine.

Parastas în Sibiu.

Mâne, Duminecă, după sf. liturghie se va celebra parastas în catedrala din Sibiu, pentru odihna sufletului arhiducelui Francisc Ferdinand și al soției sale principesa Sofia de Hohenberg, prin însuș I. P. S. Sa mitropolitul Ioan Meștanu.

Călătoria principelui Ferdinand al României contramandată.

Călătoria A. S. R. principelui Ferdinand al României la Viena, spre a asista la funerariile

arhiducelui asasinat, a fost contramandată, deoarece legația Austro-Ungariei a comunicat că în urma fixării ceremonialului înmormântării, nici un prinț străin nu va asista la această ceremonie.

Requiem la catedrala catolică din București.

Azi, Sâmbătă, la ora 11 a. m. s'a oficiat în catedrala catolică din București un requiem pentru odihna sufletelor perechi moștenitoare a tronului Austro-Ungariei, asinați la Sarajevo. La acest requiem au asistat dnii miniștri, autoritățile militare superioare, mareșalul palatului regal și celui princiar și toți miniștrii plenipotențiar. Slujba a fost oficiată de către însuș episcopul catolic *Nethzamer*.

10 conspiranți.

S'au făcut noi arestări de persoane bănuite cu complicitate la atentat. Sunt deținuți până acum, înafară de Princip și Cabrinovici, și Grabes:

Danilo Ilic, elev la preparandie.

I. Palavestra, învățător.

Jako Sorsiciu, gazetar.

Jako Varasciu, gazetar.

Borko Iefticiu, gazetar.

Cubulovicu Vasa, licean.

Mirko Spirics, licean.

Se afirmă că din Sârbia au plecat 50 de comitajii spre Serajevo, înarmați cu bombe, pentru a svârli în aer închisoarea, unde zac atentatorii.

Deținerile pentru „agitație” continuă. Preotul sârbesc Lazar Korovicz a fost deținut în satul său pentru că în fața credincioșilor săi aprobă fapta lui Princip.

Alexandru Luriciu, elev la școala normală, a fost deținut, pentru că ar fi auzit despre pregătirile atentatului, dar nu le-a destăinuit autorităților.

Groaza.

Guvernorul Potiorek este păzit de miliție și detectivi deoarece s'a răspândit vestea unui complot în contra lui.

Toate ziarele sârbești au fost confiscate. Corespondenții marilor ziare europene pot să telegrafieze numai cu cenzură.

Luebbin presidentul tribunalului statarial desminte știrea, despre împușcarea deținuților. Până azi n'a fost executat un singur om.

D. Dușan Ieftanovicu, șeful Sârbilor, care avusese să suferă cele mai mari pagube pe urma demonstrațiilor antisârbești, spunea unui gazetar:

„În monarhie este obicei, că dacă autoritățile se fac vinovate de vre-o neglijență, s'apucă și dau frâu tulburărilor, că neglijența lor să fie uitată. A fost cu adevărat un program rusesc, ceiace s'a făcut. Dacă demonstrații n'au risipit și ultima piatră din restaurantul meu „Europa” clădit cu spese de milioane, am s'o mulțumesc împrejurării, că colonelul Bolfras, fratele adjutantului, se afla în restaurant. El s'a pus în fața mulțimei. — Autoritățile se răsună pe poporația sârbească loială. Dar vina este a autorităților. Ele n'au luat măsuri de precauție.

Acum patru ani a fost pe la noi însuș Domnitorul. Noi, cetățenii făcusem garda, pe stradă.

Acuma însă autoritățile nu șiau bătut capul cu paza. Țineau să arate în sus, cât e de mare siguranța. Astfel voiau să dovedească talentul lor de guvernare!...

Millan Prbicevic

majorul acuzat ca fiind autor al atentatului, dă, prin oficiosul din Bălgard următoarea declarație:

„Opun cea mai categorică desmintire știrilor din ziare. N'am avut legături cu atentatorii, și n'am avut știre despre cele petrecute în Serajevo. Acuzele acestea sunt îndreptate în con-

tra mea, pentru a strica fratelui meu, care duce rol însemnat în politica din Croația. Astfel se oferă a se sparge coaliția sârbo-croată. Cercetările justiției vor stabili nevinovăția noastră, cum s'a stabilit și în procesul Friedjung.”

O știre îndrăzneată.

Ziarul din Belgrad, „Ceske Slovo”, afirmă, prin declarația unui bărbat din jurul guvernului, că guvernul sârbesc făcuse atent cercurile vieneze, mult înainte de vizita moștenitorului, că în Bosnia e mare fierbere și ar fi bine deci să se ia cele mai aspre măsuri de pază. Numitul ziar își susține afirmația, oricât de categoric va fi desmintită.

Amintiri despre moștenitorul de tron.

Țăranul Pavel Buz din comuna Sacoșul-unguresc, venind ieri într-o afacere la cancelaria dlui Dr. P. Cioban în Timișoara, sub impresia doliului văzut în întreg orașul, după moștenitorul de tron — a exclamat:

— Păcat de el, căci pe noi tare ne iubia. Acum cinci ani eram la Stamora în manevre. Acolo moștenitorul de tron a trecut odată pe lângă feciorii români și a zis pe românește tare, de l'am auzit toți: „Acestia-s copiii mei!” — înțelegând pe soldații români.

Pavel Buzu se mânrește că a fost cătană în garda imperială, l'a păzit în Burg pe M. Sa și l'a văzut de nenumărate ori pe moștenitorul de tron.

Expoziție de cusături și țesături țărănești.

APEL

către toți domnii preoți, învățători și alți cărturari de pe teritoriul despărțământului „Turda” al Asociațiunii.

Comitetul despărțământului Turda (ținând seamă de multele neajunsuri economice, cari au dat în timpul din urmă peste satele noastre, a aflat de consult, ca adunarea generală a despărțământului să o țină în anul acesta în Turda, în ziua de 28 August st. n.

Pentru ca însă adunarea aceasta să însemne un pas înainte, față de cele ținute în acest oras, în trecut, și să servească și de îndreptar pentru viitoarele adunări, ce vor avea să se țină iarăș pe sate, comitetul a hotărît, în conțelegere și cu sprijinul „Reuniunii femeilor române din Turda” să aranjeze cu prilejul acesta o expoziție de cusături și țesături țărănești, cu scopul ca să se întărească dragostea poporului din despărțământ față cu frumoasele motive ale artei decorative țărănești, în unele sate — durere — azi părăsite și schimonosite.

Expoziția va consta din următoarele secțiuni:

1. Secțiunea țărănească. În care vor fi expuse lucrările țăranelor noastre (covoare, ștergare, fete de masă și de perini, costume etc.)

2. Secțiunea doamnelor și a domnișoarelor de pe teritoriul despărțământului, în care se vor expune lucrările acestora, cu scopul ca să se învedereze țăranelor dragostea păturii culte față de arta decorativă românească și inobilitarea acesteia în urma gustului mai rafinat al doamnelor și domnișoarelor noastre.

3. Secțiunea atelierului de țesătorie din Orăștie care va expune o parte a obiectelor de artă lucrate în acest atelier (haine preoțești, decorații pentru biserici, covoare, ștergare, bluze etc.)

Fiecărui expozant îi stă în voe, ca să ofere și spre vânzare, obiectul expus, fixând prețul.

Vă rugăm ca în interesul bunei reușite a acestei prime expoziții aici în orașul Turda, să faceți imediat propagandă întinsă ca să ni se

INȘTIINȚARE.

HI 1878

Roagă binevoitorul sprijin:

HIRSCH ANTAL,

croitor domnesc ARAD, Andrassy-tér nr. 22.

Aduc la cunoștința on. public, că mi-am amplificat atelierul de croitorie cu un magazin de haine gata-pentru băieți și copii cu mantale de tranzițiune și mantale de gumă. — Prețuri fixe convenabile. — Serviciu prompt. — La dorință în provincie trimet mustre.

trimită, cel mult până în 22 August st. n., toate obiectele pentru expoziție.

Mai ales să avizați țărancele, ca să expună negreșit covoare și alte țesături vechi cu indicarea anului când au fost țesute.

Cele mai frumoase obiecte vor fi premiate.

Doamnele și domnișoarele vor fi recercate și din partea Reuniunii femeilor române din Turda. Și până atunci însă Vă rugăm să influențați și d-voastră asupra lor, ca să se pună de acum pe lucru, la caz, că nu ar avea deja lucruri vrednice de expus.

Expoziția va rămânea deschisă încă 8 zile după deschidere. Vă rugăm ca mai ales din satele învecinate, unde gustul femeilor s'a corcicit și s'a înstrăinat, să veniți cu toate femeile în grupuri spre a vizita expoziția. Aici apoi va fi un comitet de dame care le vor da toate lămuririle de lipsă și le vor ținea și câte o scurtă prelegere din domeniul industriei țărănești.

Tot în 28 August seara se va aranja și o petrecere de vară, la care am dori ca damele să se prezinte după putință în costume naționale.

Pentru obiectele ce vor fi expuse comitetul Asociațiunii ia răspunderea.

Din ședința comitetului ținută în 3 Iunie 1914.

Dr. Valer Moldovanu,
director.

Dr. Ioan Sârbu,
secretar.

INFORMAȚIUNI.

Morala de „trei zile”.

De Dr. J. Roșu.

Mare trebuie să fie detunătura, pe care s'o auzim și s'o înțelegem și noi, cei mulți și luminați și — „ocupați” la extrem cu treburile proprii.

Despre partea noastră se poate întoarce totul pe dos; pot curge și apele îndărapt, și firea se poate sugruma și poci la tot pasul; — ce ne împoartă pe noi?! — Numai minciunile noastre să sune frumos și să lovească... să ne fulgere ochii desmerdați în „mărirea noastră avansată”: apoi las', că lumea „cealaltă” se va trăgăna cumva și ea... Trăiască, moară, — puțin are de a face...!

A răsunat însă o unealtă infernală, de-o șchiopă de noi, în marea Bosniei, — și a coborât în pulberea pământului Steaua noastră de mâne a tuturor: un caracter candid și o inimă caldă, pe urma cărora ne-am trezit în față, ca din senin, cu un abis, de care „toți” ne întoarcem cu groază privirea în alte părți.

Cât n'am da, să nu fie așa!... — Dar nu putem ascunde nimic. — Stăm în fața oglindei noastre fatale, ca copilul speriat în fața unei jucării stricate.

Să strigăm?... Doar lumea întreagă strigă, se frământă și plânge cu noi alături!

Să osândim?... Pe cine, ce să osândim, când o parte din osânda aruncată în disperare, după ce a cutrierat lumea, se întoarce dârz iarăși asupra noastră!

Nici nu vom striga, dar nici nu vom osândi, în obșnuitul nostru zel inflăcărat, de câte ori e vorba despre alții, — ci vom cerca pulzul vieții și în bateriile proprii, la noi acasă.

Câți dintre noi, n'am adastat deja, zimbând cu indiferență, la anomaliile frapante, câte ni s'au perândat, de atâtea ori, pe dinaintea ochilor? — Pe câți dintre noi, i-a mișcat odinioară mila și simțul de dreptate pentru inimile cinstite, câte se calca zilnic în picioare, fără să mai aibă undeva apelată? — Și câți ni-am ridicat vre-odată graiul timid și cleit, de câte ori un dram de simț pentru ordinea morală zilnică, ar fi fost de ajuns, să sufle uragane de proteste prin rosturile noastre?!

— Toți ne-am știut meren feri de orice vânturi ne-

plăcute (fatala „aura popularis”...!): — Văzând norii, am grăbit, de ne-am ghemuit și în rând cu iepurii ne-am pștit, care cum a putut: sub ulmii drumurilor mari; — dar am uitat într'aceea, că trăsnetul vine și mai de sus și ne poate face serum — pe toți și toate grămadă.

— Ce ușor e să zimbști rece la amorul altuia, când însuși stai sub ocroteala momentului, — și ce greu e să te ști părăsit de toți, când viperile vieții te-au prins în spirală și te sug, ca pe Laocoon în mitologie...

Așa se învârte viața la noi! — Și toate acestea numai omul le poate simți. Omul, în inima căruia iadul și raiul torc același fir, pe același prisnel.

Nimic nu e la noi cu neputință. Și aci poți vorbi ca un călindar, — nimic nu prinde. — Soarele îl poți coborî să vorbească și să raționeze; — ca mâne îl vor bagateliza și banaliza și pe acela!... Căci la noi nu există autoritate morală!...

„Toată comedia ține trei zile” — e puntea, peste care absurditățile și apucăturile cele mai brutale se infiltrează consecvent, fără pic de scrupul, în organismul vieții zilnice, — și apoi poți geme sub ele, cât îți place, căci în ziua a patra deja se continuă toate în făgașul vechiu... Aceeași gamă proastă și monotună, cu aceleași orgolii neimblânzite, cu aceleași patimi lustruite și împopotate, cu aceiași profeti mincinoși, cu aceleași capete sparte și — cu aceleași suflete sdrobite...

Cel mult cadrul și modul dacă se mai schimbă, — dar esența trivială rămâne mereu aceeași...

La aceea însă cine se mai gândește, ca după cele „trei zile” de comedie, mai urmează alte treizeci, alte treisute, alte trei mii, — până în cele din urmă viața întreagă ajunge, treptat, a nu fi mai mult, decât o „comedie” proastă...

Și vă mai mirați, că norodul de jos geme în superstiții, — că inteligența aleargă fără cap și fără credință: — că preoțimea nu mai e de aur, „cum era”, — și că toate merg anapoda??!...

— Cât de puțin ne cunoaștem noi înșine pe noi!

Pe cât de rușinos și jalnic stăm noi cu concepțurile ordinii morale, — mirare, că ne mai desmetecim și într'atâta, ca să constatăm răul! Vedeti, superstițiile acelea, rușinea noastră publică — au fost și sunt paravanul tuturor păcatelor noastre. Dacă n'ar fi superstițiile, la cari să roada norodul, și după el ceata celorlalți lăhniți și sdrențniți — s'ar mânca unul pe altii, de groaza, cu care se nădește o zi de cealaltă! Sincer spus — și fără tupeu!

Fericiți sunteți, copii, — cari încă abia învățați a rosti blestemul nostru comun: „Greul vieții”...

— Va fi raționat și faimosul licean asasin de ieri-alaltăieri: Viața și așa e o „comedie”; — mai înainte, ori mai târziu: același capăt al Nirvanei...

— Unde este aci: temnița, ori spânzurătoarea aceea înfricoșată, de care să se cutremure asasinul (priviți, cum merge, ca în triumf, în nimicirea sigură!); unde e brațul de fer. — unde-s miliardele de plumbi și baionete; — unde e, de trei ori unde e aceea „morală laică” a republicanilor, care să știe lega destul de tare ghiarele morții silnice și să strâmteze îndestul gurile infernului, câte sugrumă și înghit zi de zi în mod tot mai îngrozitor podoaba cea mai frumoasă a lumii: glăgășia și nobleța de pe urmă a inimilor omenești!...

— S'a îngrenat din seamă afară atmosfera în jurul nostru și nu mai vedem, cum ne ishim de olaltă în fuga, ce-am apucat-o... Fugim de religione, și am scoate-o tot de spate din școală, de am putea; înțelepții ne ferim din calea scripturii, ca de o altă pacoste; fugim mireni de tămăie, fugim învățătorii de strana cantorală; fugim toți, fugim chiar și preoții de predicele sincere, cari nu ni-ar mai acoperi viața — și nimenea un gologan prost n'ar da pentru înfrîparea unei preese bisericesti la înălțimea vremilor, — ba răstignim de limbă pe cei ce s'ar cuteza să ne cătească, cu „nebumnile” lor tipărite, din amorțea noastră patriarhală...

Ne-am întrecut aspru în fugă, care încotro ne-am dus ochii și — buzunarele... Am fugit toți, — și toți ne-am abătut. Nici nu este cela ce face bunătațe, nu este până într'unul...

— Ce ne mai trebuie mărturie?? — Ne auzim noi

hulă și batjocura din răsufllarea proprie: Ea arde ca focul patimilor în asasinii de pe urmă; miroase ca cloacele de cadavre și — înghite viii și desgroapă mortii ca hienele turbate de foame...

Până unde mai tot așa??...

Până la tabloul fioros din — Saraievo!

Pentru ce nu mai departe? — Pentru că nu se poate mai departe...

— Ne vom întoarce însă — rușinați și înfrânți dela Saraievo, ca Napoleon dela Vaterloo; vom reface greșelile fatale de până aci, și, timbrați, cum suntem: vom recunoaște în fine, că: nu este vieață omenească fără ordine morală, — ordine morală fără inimi întregi și inimi întregi fără înțelepciune, — iar începutul înțelepciunii e: frica lui Dumnezeu.

Arad, 4 Iulie 1914.

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță: scădere în temperatură, ploi cu furtuni.

Prognostic telegrafic: vreme moale, în multe locuri ploi cu furtuni.

Temperatura la amiază a fost: 25.3 C.

„Bănuiele nerușinate ale unui conducător naționalist român”. Sub acest titlu găsim în „Pester Lloyd” Nr. 147 dela 1 c. următoarele: „Din București ni se scrie: În mijlocul manifestărilor de doliu, pe care omorul dela Saraievo le-a provocat și în România, vocea unui nemernic abuzează de simpatiile ce se arată față de asasinatul arhiduce moștenitor, ca se și exprime ura sa contra Ungariei în chipul cel mai ordinar și mârșav. Este secretarul general al Ligei culturale, directorul de liceu Bogdan-Duică, care nu se sfiște, să publice verbal următoarea declarație în „Minerva”: „Arhiducele Francisc Ferdinand și soția Sa, au căzut, după cum cred eu, victime ale unui atentat, care a fost îndrumat de către fanaticii Maghiari. Nimeni alții decât numai Maghiarii au putut avea interes, ca eredele tronului austro-ungar să dispară. Și ca să ascundă această crimă mârșavă, au înarmat o mână croată, ca să distrugă vieți omenești, căci n'aveau nici o intenție dușmănoasă față de poporul croat”...

Cetind această revoltă sufletească a lui „Pester Lloyd”, care se face cu tot dreptul apărătorul cinstei neamului unguresc față de o bănuială neprobată, ne vine în minte un alt caz, încă destul de recent. Ne gândim, cu câtă cutezanță un deputat sas, d. Emil Neugeboren, ce-și semnează articolele în „Sieb. D. Tagblatt” din Sibiu cu — n a scris sub această șifra, ca supus ungar, nu ca supusul unui stat străin cum este d. Bogdan-Duică, un prim articol în numita foaie, în care ni-a aruncat nouă Românilor din Ungaria în față bănuiala de acuză pentru atentatul dela Dobrițin. Și n'a găsit prilej de retrac-tare a acestei ofense naționale a neamului nostru, nici după ce contele Tisza ne absolvase în plin parlament ungar prin un magistral discurs de sub bănuiala ce plutea asupra noastră. Și nici de atunci n'a revenit până azi, când toată Europa este conștientă, că atentatul dela Dobrițin și crima dela Saraievo sunt legate de același fitil, care e merit să distrugă monarhia.

Și dacă nici azi nu-l mustri conștiința pe d. Neugeboren, atunci nu-l putem spune altceva decât „Dumnezeu să-l ierte!” căci noi nu-l vom putea ierta, nici nu-l vom blăstăma cum ni-a blăstămat pe noi, dar îl vom „ține în minte”...

Anglia și războiul greco-turc. Ziarul „Resto del Carlino” vorbind de diferendul greco-turc scrie: Cu o singură condiție, Grecii vor putea să renunțe la războiu: Dacă Poarta ar declara că primește hotărârea puterilor în chestia insulelor și că deci renunță la orice pretențiune asupra insulelor. — Ca să se îndemne pe Turcia la așa ceva nu este decât un mijloc, și acest mij-

LIPK BĂI TERMALÉ ȘI NĂMOLOASE VINDECĂ CU SIGURANȚĂ CU

temperatura de 64° C, cu radioactivitatea isvoarelor sale cu nămolul său
reuma, ischias, exsudate, dureri de oase.

cu termele alcalice
catar, dureri de stomac, diabet și dureri nervoase.

cu isvoarele de conținut iodice
boalele copiilor, constipația și arterioscleroza.

Cură de băi, — de băut și de nămol. ♦ Bucătării dietetice. ♦ Sezon peste întreg anul. ♦ Sistem pensionar cu băi.
Bo. 2074 Prospecte trimite franco direcțiunea: DIRECTION DES THERMAL-u. SCHLAMM-BADES, LIPK.

loc, îl are în mână Anglia. Ar ajunge, ca Anglia să declare, că cele două vase turcești nu vor fi predate, până ce Poarta nu va declara în chip formal că primește hotărârea puterilor în ceea ce privește insulele.

Călătoria principesei Elisabeta a României. A. S. R. principesa Elisabeta a României care se află la Madrid, s'a reîntors la Paris, la A. S. marea ducesă Cyril Vladimirovici, la care a stat 3 zile. Mercuri A. S. R. a plecat din Paris, însoțită de miss Milne și d. căpitan Oprescu, aghiotant al principelui Ferdinand, care a plecat la Paris cu ordinul de a însoți pe A. S. R. în restul voiajului. Principesa Elisabeta s'a dus la Berlin, unde va sta 2 zile și va vizita pe A. S. principele Carol la Potsdam. De la Berlin principesa se va reîntoarce în țară, în cursul săptămânii viitoare ducându-se direct la Sinaia, unde va petrece vacanța în familie. La 20 Iulie, A. S. R. însoțită de augustii săi părinți, principele Ferdinand și principesa Maria, și de principesa Mărioara și principele Nicolae, va pleca la Temernisee, la castelul marelui duce Cyril Vladimirovici, unde se va face logodna cu moștenitorul Greciei.

x Nadler és Dr. Schönfeld fabrică de oroloage pentru turnuri. Budapesta VIII. Prater 9. O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați liferază cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltulala proprie. Ia garanție pentru oroloagele liferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru. (N 2126)

Fiind chiar acuma timpul imblătitudii, Vă atrag atențiunea asupra faptului, că cea mai mare fabrică din Budapesta are anul acesta prea multe batoze (dube) de 720 până la 1000 mm. și le-ar vinde cu preț foarte moderat și pe lângă garanția mare. Vă servește și cu motoare, mașini cu aburi etc. tot cu preț moderat. La dorință Vă trimite cataloage.

AVIZ CĂTRE PUBLICUL ROMÂN. Cunoșcând multele lipsuri ale poporului nostru dela sate, am deschis în Budapesta un *Birou de Informații* ca în felul acesta să stau în ajutorul publicului român în ori care afacere ce se ține de Budapesta.

Dau informații referitor la rugățile înalțate ministerului ori Curții. Urgitez rezolvarea lor și rog rezolvare favorabilă. Mișlozesc împrumuturi lefține pe amortizare și vânzări de moși și păduri.

Cine vrea să-și cumpere locomobile, motoare, moară, mașini de imblătīt mănate cu locomil, cu motor, cu cal ori cu mână, mașini de sămănat grâu, de cosit grâu, ori iarbă, pentru adunarea fânului ori despolarea cucuruzului, pluguri etc să își scrie mie căci gratuit îi recomand fabricii de unde își poate cumpăra toate aceste pe rate și cu prețuri mai lefține ca la agenturi ijdovești. Scopul meu este ca țaranul român să-și cumpere marfă bună din mâna primă și cu garanția mare. Să vă feriți de firme cari nu sunt fabrici. Să vă feriți de agenți ijdovi căci vă înșeală.

Vă recomand o invenție nouă: o morișcă cu 2 petri și sită mănată cu mâna care face 100 kg. iălnă la zi. Prețul e 320 cor. pe rate.

La dorință trimite gratuit planuri de mori și catalog ilustrat despre toate recvizitele economice.

Cu stimă:

L. OLARIU.

Budapest, II., Margit-körut 11.

x In sanatoriu „Sanitas” din Versecz cu 1 Mai st. n. a. c. se începe al treilea sezon de cură. Rezultatele de cură din cei doi ani trecuți au fost foarte favorabile.

Sanatoriu stă sub conducerea domnului medic diriginte Dr. L. Méhes. In institut se aplică factorii curativi fizici cunoscuți sub denumirea

de cură fizico-dietetică sistemul Dr. Lahmann. Institutul este inzeștriat cu aparatele cele mai moderne de cură.

Cura se folosește la boalele cronice și este indicată mai ales: la boalele sistemului nervos, ale căilor respiratorii, ale cordului, ale organelor digestiunii, la tot felul de boale femești, la boalele de rinichi, ale beșiceii, prostatei și la urmările lor, la boalele constituționale, ale organelor motorice, la reumatism, dieteză urică și la boale climatice. Copii slabi și săraci de sânge (anemici) prin cura aceasta se reculeg admirabil. Sanatoriu se află la poalele dealurilor în mijlocul unui parc mare și frumos. Are încăperi confortabile și întreținerea e de rangul prim pe lângă prețuri moderate.

Prospecte în limba română se trimit la dorință prin direcțiune. Sa 1997

x In atențiunea bolnavilor! Balsamul Mittelmann pentru stomac încetează în scurtă vreme lipsa de apetit, incuiera scaunului, durerile de cap, cărceii de stomac, arderea de stomac, apoi tot felul de boale de intestine, luând de 3 ori pe zi, înainte de mâncare, câte o lingură cafea. Prețul 2 coroane. Pregătește și expediază: Eugen Mittelmann, farmacie la „Leul de aur” în Ungvár, str. Nagyhíd-u. (Mi 1621)

x La astmatol și umflătura pântecului împiedică funcțiunea normală a plămânilor; în consecință, celor cari au respirație scurtă nu le permis să sufere nici chiar de cea mai mică iregularitate. Cel mai bun și mai sigur mijloc este apa amară naturală FRANZ JOZSEF, despre care consilierul sanitar Dr. Lindemann din Hanovra a constatat că această apă e ușoară, produce scaun fără dureri și are efect excelent, dacă se amestecă cu apă și se bea pe nemâncate. De vânzare în farmacii, drogherii și băcăni. — (H. 1867.)

Ultima oră.

DUPĂ INMORMĂNTARE.

„Monitorul oficial” de mâine va publica două rescripte ale M. Sale: unul către armată, în care se face apologia fostului moștenitor de tron, ca ostaș — cel de al doilea către guvernul țării, mulțumindu-i-se populației pentru condoleanțe și devotament față de tron.

Se dă ca sigur că contele Montenuovo va pleca din postul său de mareșal al curții, în urma unor neînțelegeri avute cu noul clironom, pe tema funerariilor decedatului moștenitor de tron.

La capela gr. or. română din Budapesta se va ținea mâne un parastas, pontificat de preotul Bogoevici — la care parastas e învitată colonia română și notabilitățile din capitală.

Sicriile perechii moștenitoare au fost așezate în criptă astăzi la ora 1 după amiază — cu care ceremonialul înmormântării în mod oficial a luat sfârșit.

Articolului de ieri al ziarului sârbesc „Samuprava” îi răspunde „Pester Lloyd” de mâine, asigurându-i pe Sârbi că monarhia nu intenționează război; totul însă depinde de ținuta loială a Serbiei, care trebuie să urmărească și să-și aresteze pe urzitorii atentatului, la ea acasă.

Ziarele sârbești atacă din nou monarhia amenințându-o să nu-i persecute pe Sârbi, ca să nu se expună la o nouă serie de atentate.

Asupra atentatului și a cercetărilor amănunte mai noi, ca faziunea atentatorilor etc. —

lipsesc cu desăvârșire, deoarece telegramele în această chestie sunt cenzurate, iar convorbirea telefonică controlată și întreruptă.

SITUAȚIA ÎN ALBANIA.

In locul principelui de Wied, a cărui plecare e iminentă, se svonește că pe tronul Albaniei va fi chemat principele Roland Bonaparte. Essad pașa, ministrul de război expulzat, a plecat astăzi la Paris pentru ca să vorbească cu principele Bonaparte în această chestie.

Turkan pașa a fost astăzi la Viena ca să contracteze un nou împrumut pe seama Albaniei.

MARE CATASTROFĂ ÎN NEW-YORK.

La construcția unui tunel pentru tren suteran, făcându-se explozie cu dinamită, o casă de deasupra cu șase etaje s'a prăbușit. Peste o sută de cadavre au fost scoase până acum de sub dărâmături.

ECONOMIE.

Bursa de cereale din Budapesta.

(După 50 kgr.)

— 4 Iulie.

Grâu pe Octomvrie	12.86
Grâu pe Aprilie 1915	13.07
Seiară pe Octomvrie	9.30
Ovăs pe Octomvrie	7.72
Porumb pe Iulie	7.38
Porumb pe August	7.55
Porumb pe Maiu 1915	7.30

POȘTA REDACȚIEI.

Sebeșul-Săsesc. V'am înscris în lista cercetătorilor cursurilor dela Văleni. O să vă trimitem la timp biletul pentru reducere pe căile ferate. Până acum, pe lista noastră s'au înscris patru domni.

Sibiu. E vorba ca serbările lui Bărnăuțiu să se amâne dela 26 Iulie pe după adunarea generală a Astrei. De aceea, la ordin mai înalt, nu am publicat programul. Hotărârea definitivă o s'o vestim numai decăt.

B. V. în L. Suntem veseli că V'a plăcut „Inovația” noastră. „Berliner Tagblatt”, „Le Temps” etc. publică tot în fruntea ziarului tot a doua zi câte o „dare de seamă”. Firește că darea de seamă e despre colonii, întrevederi diplomatice, lupte la Durazzo, etc., dar pentru noi o fi totuș mai importantă o adunare populară, colo sau colo, decăt vânătoarea de lei a prezidentului republicii Statelor-Unite... Complimente.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Laurențiu Curea, Deva. Am primit 11.80 cor. în abonament până la 31 Octomvrie a. c.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

ANUNȚURI

SE PRIMESC CU PREȚURI MODERATE LA ADMINISTRAȚIA ACESTUI ZIAR. — —

TELEFON: 750.

„KRISTÁLY”
FABRICĂ DE SPĂLAT CU ABURI
CLUJ (KOLOZSVÁR).

Pachetare gratuită.

La lucrări de peste 10

coroane, expediarea se

face franco. (KI 1548-59)

Curățire și vopsire chimică
de haine în orice culoare.

Călcare lucie de gulere. Co-
mandele din provincă se execută repede.

Caut un substitut

de avocat cu intrare la
1 ori 15 August 1914.

Dr. Iustin Pop, avocat
Deva. (Po 2232)

Căsătorii!

Român. Tânăr morar inteligent
dorește căsătorie cu o dsoară din
bună familie cu (dotă) zestre sau
fără, ofertele pot fi însoțite cu
fotografie sau fără la susnumitul
**George M. Calavre „Pan-
osovaer”**, Dampf Mühle, în
Pancsova.

Se caută

o domnișoară

la copii de 4—6 ani. Se pre-
tinde cunoașterea limbii ro-
mâne și maghiare eventual
și germâne. — Informații se
primesc la **Administrația
„Românului”**. (Co 2218)

Căsătorie!

O doamnă, care trăiește la țară, de 33 de
ani și cu avere dorește să corespunde cu un
domn inteligent de 45—65 ani și de o statură
înaltă.

Oferte detaliate dar nu anonime sub „CA-
RACTER BUN”. Poste restante, Iktár, com.
Temes.

STABILIMENTUL DE HIDROTERAPIE

și cură fizică-dietetică al doctorului

LAZAR POPOVICI

WIENA, XIII (Hotzlog) str. Eduard Klein nr. 33.

In imediata apropiere de parcul împă-
rătesc Schönbrunn. Po 2101

Prospecte și desfușiri gratis.

Park-sanatoriumBUDAPEST, VI, Aréna-út 84/b.
Városliget.

Spec. urologic, pentru suferinzi de boale de

rinichi — bășică

și postata.

Le 9068

**S'a
deschis****!**

în Arad
în casa-Löcs din
colțul străzii Salacz

magazinul
de modă

Németh

unde se pot căpăta
cele mai noi și mai
moderne

pănuri de vară p. haine.

Asortiment bogat.
Prețuri convenabile.

Roagă binevoitor sprijin:

Németh
magazin de modă

(Ne 2215)

S'a finit cu viața!

Pentru că noul remediu din Flume e o mare invenție
de sistem nou care omorâă cu siguranță pe cel mai de
nesuferit și uriculos dășman al femeii de casă, cari sunt
insectele de bucatărie.

„DEGANIN” e răspărat de lipsă și în economia de
câmp că nimicește păgubitoarele insecte și furnici.
„DEGANIN” e pentru fiecare grădinar un așa arti-
clu indispensabil ce salvează plantele și cu deosebire
rozele: le eliberează de stricătosi parasiti (păduchi de
rose).

„DEGANIN” nu-l lertat să lipsească din nici o Cofe-
tărie, Covrigărie, Magazin etc., pentru că prin acea-
sta ajunge fiecare proprietar la curățenia dorită.

1 kg. „DEGANIN” și 4 kg. Căfea se trimite franco. —
Spediiuni de „DEGANIN” dela 5 kg. în sus se expo-

Modul de folosire gratis. — Se caută Agenți.

— — 1 kgr. numai 2 cor. — —

1 kgr. Căfea fină și alomă numai 2 Cor. 80 illerl.

1 kgr. Căfea fină mărgele numai 3 Cor. 20 illerl.

1 kgr. Căfea Cuba cea mai fină 3 Cor. 60 illerl.

Prețurile gratis!

F. A. DEGAN. — Flume.

SCRISORI DE RECUNOȘTIINȚA

Nr. 14516/1913.

Spectabilă Firmă

F. A. Degan

Flume.

Vre-o câteva despărțăminte, dar cu deosebire cultiva
Institutului nostru era de un timp încoace de dreptul
infectat de șvabi, spre a căror stăpînire n'a folosit nici unul
din prăvurile comune. Din întâmplare un amic al no-
stru ni-a amintit de invențiunea D.-V. cu care de ase-
menea am făcut probă și spre marea noastră surprin-
dere praful D.-tăle ne-a curățit toate localurile și ne-a
scăpat de uricostii gândaci. In toată conștiința putem
recomanda ori cui produsul Dv., ca remediu excelent
in toată privința și de un rezultat sigur.

Direcțiunea Spitalului Civil—Flume.

Dr. Slich, director.

Rog a-mi trimite 6 pachete „Deganin”. Am făcut
experiența celor ce mi-ai mai furnizat și rezultatul sat-
isfăcător este spre lauda produsului D.-v.

Alexandru Constantinescu

Ministrul Agriculturii și Domeniilor. Bucuresti.

Am folosit praful „Deganin” ordnat la D-ta în apar-
tamentele unei case de ale mele de inchiriat și cu bun
succes... l-am folosit și la stăpîirea păduchilor de
rose, — ba chiar și la insectele produse de mucezeală...
și preste tot locul a fôșit

Debreceii Lajos

Cavaler al Ordului Francisc Iosif, fabricant
de cărnați și salamă în Debreceii.

Vă rog mai trimiteți-mi 5 kgr. de praful „Deganin”, am
fost tare satisfăcut cu expediția precedentă. Praful lu-
cră cu efect.

Berthold Frenz și fiul, cofetărie și Căfea Sibiu.

PREMIAT CU MARELE PREMIU GRAND PRIX.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele să folosească crema americană, pudra americană și săpunul american, care depărtează de pe față și de pe mâni orice fel de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel întrebuințate până acum. Se capătă la: :: :: ::

Apoteca Sfântul Gheorghe în Oravița.

Prețul unui borcan de cremă americană 1 cor. Prețul pudrei americane 1.50 cor. Prețul săpunului american 1 cor. In contra durerii de dinți mai bune sunt picăturile americane. Prețul 1 cor. :: :: (Ce 1754)

MENZEL K. C.

fabrică de plăci pentru acoperit, — ciment de lemn, — asfalt și plăci de izolare **POZSONY.**

Birou în Budapesta: VII., Erzsébet-körút nr. 13.

Reprezentant: **SÁNDOR ARNOLD.**

Inf. 1696 POZSONY.

Decorat cu 25 dipl. SZOMBATHELY.

Telefon „József” 41-01.

Placă ancorată brev. e cel mai bun material de izolare al secolului. — Execuție de pardosire cu asfalt. acoperire și izolare.

„Ruganit”, placă de piele pentru acoperit fără miros.

Execută totfelul de lucrări de asfaltare, acoperire, izolare etc. cu specialitate. (E 2029)

Pictură pe sticlă și atelier mozaic

pentru biserici și alte feluri de clădiri.
Adjustare cu sticlă decorativă în stil ANTIC și MODERN în cadru de ARAMĂ și PLUMB, cu prețuri convenabile execută

RUHR és SPITZ

Budapest, VIII., Liliom-u. 28 sz.

Proiecte și prospecte gratis.
(Ru 1929—60).

(I 2140)

„Cea mai frumoasă lumină”

o dă gazul acetylen, pentru care recomand aparatele mele de cea mai simplă construcțiune, fixate sau transportabile (sistem uscat). Celor cari au aparate Beaugid le dau pentru aceste în schimb aparatele mele de acetylen, transportabile și patentate, umplute cu 5 kgr. carbid, ceace corespunde la 8 flăcări pentru luminatul în casă. — Aceste aparate nu sunt supuse nici unei comisuni ale autorităților. Aparatele mele cu carbid cramilat dau o lumină de 50% mai ieftină decât cele cu carbid Beaugid. Acord garanția cea mai sigură, deoarece nu pretind nici o plăire anticipativă. Am referențele cele mai bune și servesc bucuros cu preliminare de spese.

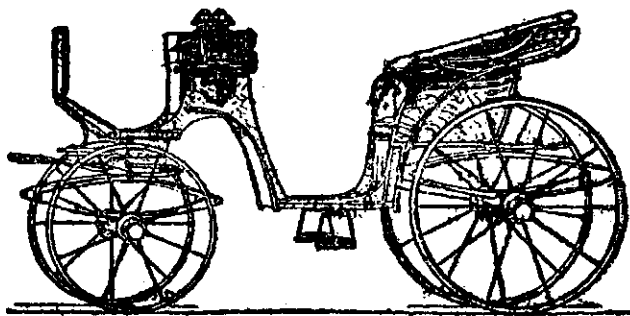
INCZE FERENCZ
ORAVICZABÁNYA. (Ungaria de sud).

Intreprindere de acetylen cu brevet. — Fabrică pentru aparate de acetylen cu brevet. — A fost distins la toate expozițiile.

SZABÓ TESTVÉREK

fabricanți de trăsuri **ARAD** piața Boros Béni 18.

Prețurent ilustrat gratis și franco.

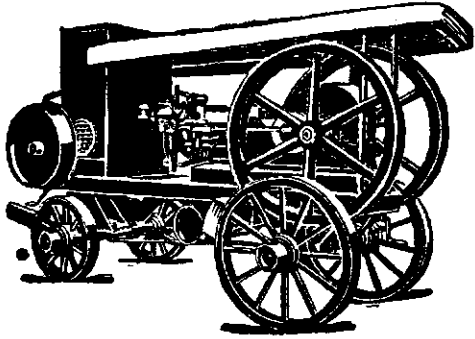
Prețurent ilustrat gratis și franco.

Sa 2186

Aducem la cunoștința on. public din Arad și provincă, că vechiul nostru atelier pentru fabricarea trásurilor din strada Kápolna, care se bucură de un bun renume, l-am mutat în piața Boros Béni nr. 18. Execută totfelul de lucrări în aceasta branșă, totfelul de trásuri moderne cu corzi noi și fără corzi, și anume: trásuri de gală, comerciale și pentru economie, precum și repararea lor. Trásuri vechi le schimbăm cu trásuri noi pe lângă condițiuni convenabile. — Roagă binevoitor sprijin:

Szabó Testvérek, fabricanți de trásuri Arad, piața Boros Béni 18. In apropierea gării trenului de Podgorie.

**Fabrică
de mo-
toare cu
gaz în
Drezda
soc. pe
acții mai
nainte
Moritz
Hille.**

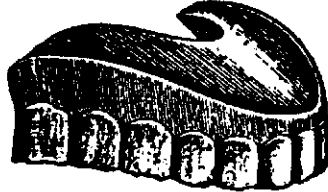
**Cea mai veche și mai mare fabrică de
motoare cu gaz în germania-centrală.**

Agentură
principală: **KALMÁR ERNŐ**, mașinist
diplomat
BUDAPEST, VI, Podmaniczky-u. 4. Telefon 22-76.

Motoare în orice mărime. — Motoare cu benzină, gaz,
petrol, oleu brut, gaz terestru, Diessel și absorbitoare.
Prospecte și trimiterea inginerului la fața locului gratis.
(Ke 1592)

FELICIAN PAPP

DENTIST DIPLOMAT
Șimleul-Silvaniei
(Szilágyosmlyó),
Arany János-utca 1.

Execută coroane de aur și platină, șiruri com-
plete de dinți în cauciuc și celuloid, apoi dinți
artificiali fără de pod și cari nu se scot din gură,
foarte potriviți pentru a putea mânca pe ei și
cari înlocuiesc deplin dinții naturali. Vindecă
dinți și rădăcini bolnave, execută plombare de
rădăcini cu aur, platină, argint, porțelan și cu
cel mai nou dinți. Stelle cari pot fi schimbate,
și cari se potrivesc și la poduri cari nu se scot
din gură. Po 1802—15

**SANATORUL ȘI HIDRO-
TERAPIA ISTVÁN-UTI**

TELEFON: 81-01.

Din nou zidit, cel mai modern aranjat
institut particular de cură pentru sufe-
rinzii de boale chirurgice, interne și de
nervi. Cură hidroterapeutică și pentru bol-
navi externi. Cură magnetică Arsonvali-
sare. Toffelul de tratamente electroterape-
tice. Băi de acid carbonic. Băi solare.
Gimnastică suedeză. Röntgen.

Prim-medic-director:

Dr. VIKTOR DAPSY de DAPSY, operator.
Prospect.

Budapest, VII., István-út sarok (E 2225)
Hungária-út 9.

Dr. Werner Sándor

fost medic al institutului röntgenist
dela spitalul Szent István din Budapesta

**Institut de cură Röntgen
și laborator chimic.**

TRATAMENTE: la boale de piele, ecema cro-
nice, cancer de piele, oftică de piele,
etc. boale de strat, fiori albe, infl-
amații supuratoare etc. etc.

EXAMINEAZĂ: (transluminare și fotografie)
schimbările în plămâni, inimă, sto-
mac și intestine, în oase, și inche-
leturi, röntgenizarea stărei bolnave
a dinților, etc.

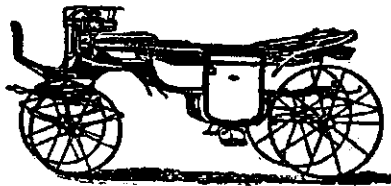
Arad, piața Szabadság 2., etajul II.
(We 2223)

Mamele bune se îngrijesc să dea
copiilor de cină prăjituri nutritoare
și gustoase. Cu puțină osteneală și cu
puțină cheltuială se pot pregăti pră-
jituri dulci excelente cu prafurile
puddingului lui Dr. OETKER, cari se
pot căpăta în extracte de vanilie,
smeură, mandulă lămăie și ciocolată
iar copii le consumă cu multă plă-
cere. Dintr'un pachet de 15 fileri de
praf pudding adăogând un jumătate
litru lapte, 2 ouă și 5 dkgr. zahăr se
poate pregăti o cină excelentă pentru
5-6 copii. Deoarece puddingele se
pregătesc cu lictar de poame, fără
smântână, acestea promovează gustul
și valoarea nutritivă. Ke 1808

Prima fabrică de trăsuri, cu instalațiuni
de mașini este a lui

Kovács István

Temesvár-Józsefváros, str. Fröbel nr. 58.
(Casa proprie).

Fabricant de trăsuri și autocarosserie,
furnizorul postelor reg. ung. și mecanismelor mi-
litare. — Mare depozit permanent de toffelul de
trăsuri și calesele noi și folosite. — Atelier de
reparatură. — Atelier de fărâșie, rotarie și de
lustrat. (Ke 1984)

Pentru sezonul de Paști și Rusalii!

Recomand depozitul meu bogat asortat în PĂLĂRI
pălăie, de paie, panama, florentine ș. a. CHIPIURI
miltasă, ștola, șevlot și luster, ALBITURI, gulere,
cămăși și batiste, cravate, bretele și fertele, UM-
BLE și plolere, PORTMONEIE și tabachere, GHETE
chevraux, chevrett și box, MĂNUȘI de piele, giace,
șorț și șă, colori solide, în fazon modern și ex-
trav fabricate de rangul prim ș. a. Borsallao, Ita,
Kittel, Cooperativa, Pichler, Bossi și Böhm, —
L. & Löwenstein — Lichtmann și Mannheim etc.
Păncere în engros și detal de la calitate cea mai
bună până la cea mai fină pe lângă prețuri mo-
derate și strict fixate. Rog sprijinul onoratului
public român în deprinderea mea, semnez
Cu deosebită stimă: (Ba 1918—15)

Joan Balint „János“

prăvălie de modă pentru domni și băieți
Timișoara-Fabric. — (Platua orașului).

DR. IULIUS VON SIMON

operator, medic-șef al casei județiane de
bolnavi ambulator pentru bolnavi privați

Timișoara-Elisabetin (Temesvár-Erzsébet-v.) Hunyadi-ut 6., et. I.

Ordinări chirurgice pentru boale de urechi, de nas de gât și boale femeiești.

Tratament ambulator pentru boale chirurgicale, vizi-
tațiuni cu raze Röntgen, tratament spec. cu Rönt-
gen, galvanizațiune-electrolyse, masaj vibratio-electric.

Si 1593

La dorință stau la dispoziție camere confortabile p bolnavi.

:: In urma aranjamentului perfect e posibil orice operațiune. ::

„Matteine“

prezintă pentru stărpirea ploșnițelor și a
moliiilor,

Arad, str. Tabajdi Károly 1.

(Telefon: 10-45) Ma 2212
(Proprietar: Fischer)

Execută pe lângă un preț anual moderat
curări de palate, oteluri, institute, locuințe
mari, împotriva paraziților. — Execută
cură definitivă a ploșnițelor și a larvelor
morta pe lângă garanță de un an.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoră de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

**Fiul lui Antoniu Novotny, Timișoara-
Fabric.**

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum și turnarea de nou
a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe ga-
ranție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite
spre a le întoarce în ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt
bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu
deosebire CLOPOTELE GAURITE, de dănsul inven-
tate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea su-
perioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv,
mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât
cele de sistem vechiu, astfel ca un clopot patentat de 397 kg. este egal
în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. —
Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sinestătătoare,
— spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și
spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curente ilustrate trimis gratuit.

OLIVIU PASCU

Inginer diplomat

Orăștie--Szászváros

Strada Berilului numărul 8.

Îndreptînd orice lucrări tehnice și anume: măsurări de pământ, de păduri, parcelări, corecții de hotar, brazde, cît și desemnări de mape și schițe. Pregătește planuri și preliminare privitoare la-orice-fel de clădiri și alte lucrări; edifică vile, case de locuit, clădiri economice, plafoane și poduri de betonarmat, șosele, trenuri normale, trenuri economice și industriale, canale, apeducte, jilipe, etc. — Interesații sunt rugați a se adresa cu încredere firmei care cu plăcere le va sta la dispoziție! (Pa 1061-59)

STEFAN REGEI

măestru faur

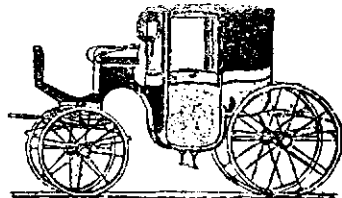
Lugoș, Str. Buziașului Nr. 30. (Casa proprie)

Ofer on. public bogatul meu magazin de toffelul de birje, drocare și toffelul de trăsuri țărănești.

CATALOG
Ilustrat se trimite
gratis și franco.

(Re 1985)

Prețuri ieftine.

Lucrările de faur,
reparările trăsurilor și alte lucrări în această branșă se execută în mod artistic.

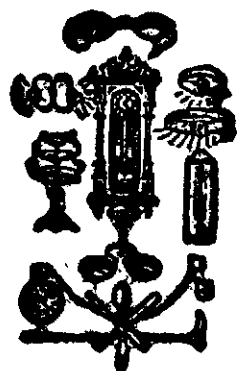
**ÎNȚEPRINDERE TEHNICĂ
ȘI DE LUMINAȚIE****Arad, Weitzer János, palatul Minorităților.**

Telefon 35.

Telefon 35

Instalațiuni electrice cu prețuri foarte convenabile
Oferim on. public candelabre elegante cu prețuri moderate Ținem la dispoziție prețurentul original al celor mai de seamă fabricii de candelabre. Executăm toffelul de transformări de candelabre, cea-ce aducem la cunoștință mai ales acelor ce-și schimbă locuința Telefoane de casă, instalațiuni de sonerii electrice pentru camere, aranjamente și reparări; lampe electrice pentru busunar, ciucuri și prisme de sticlă, toffelul de artici și instrumente de luminație.

Cu deosebită stimă

**ÎNȚEPRINDERE TEHNICĂ
ȘI DE LUMINAȚIE****HOFFMANN és Társai, în ARAD.****CEL MAI MARE MAGAZIN DE OROLOAGE ȘI BIJUTERII****LOSONCZY LAJOS** clasornicar și bijutier.**ARAD, PIAȚA LIBERTĂȚII Nr-ul 1.**

Serviciu
prompt.
Mare atelier
de reparat.

Țin în magazin oroloage pentru buzunar veritabile elvețiene, oroloage de părete cu sunet de clopot, oroloage moderne. Bijuterii de aur și argint. Cea mai ieftină sursă de cumpărat.

Cu deosebită stimă
Losonczy Lajos
orologier și bijutier.

Puștile de vînat Mannlicher Schönauer

sunt incontestabil cele mai bune puști cu repetiție.

K. 225. s'a atins cele mai mari pretențiuni cu Munițiune 1912.

Incărcătură mai puternică. — Prai de pușcă numărul III.

Se poate comanda dela reprezentanța
generală pentru Austro-Ungaria:

JOH. SPRINGERS ERBENk. u. k. Kammerlieferanten, **WIEN, I., Graben 10.**

E 2078

Cereți pretutindeni

deoarece se află deja

în **OSPĂTĂRIA****Sütő István** str Weitzer János**berea excelentă**de Steinbruck a soc. „Fővárosi Sörfőző”
societate pe acți.

Depozit principal pentru Arad și provincia:

Kaufmann Lajos és Társa**ARAD****Boros-Béni tér numărul 21.**

Telefon 844.

(Ka 2241-2)

Telefon 844.

Sanatorul Dr. Mann

Arad, str. Kazinczy 10. :: Nr. telef. 532.

Se va deschide în 15 Iulie n. Institut de cură aranjat conform celor mai stricte pretențiuni ale științei medicale moderne, care în urma poziției sale e absolut scutit de șomot și de praf. Toate camerele bolnavilor răspund spre o grădină frumoasă. Terasă închise și deschise. Sală excelentă de operații, camere aparte, laborator Röntgen, — chimic și — microscopic.

Fiecare bolnav își alege pe medicul curant.

Inspecție medicală în permanență. Prețuri moderate. În sanator se primesc pentru cură orice altfel de bolnavi, — afară de nebuni și de cei cari suferă de boale molipsitoare de puroae, precum și slăbănogi în urma boalelor cronice. — Anunțări se fac dela 1 Iulie n. Detalii dă cu plăcere prin telefon sau în scrisoare.

Dr. ADOLF MANN.

(Ma 2214)

PENTRU CA SĂ CUMPĂRAȚI
„PIANURI”

nu trebuie să mergeți la BUDAPESTA, la

„TRISKA”

se pot cumpăra cu prețuri favorabile. În localitate introducerea pe timp de un an o face gratis. În provincă: expediază pianuri cu porto și pachetare gratis.

TRISKA J.

CLUJ (KOLOZSVÁR),
str. Bartha-Miklós nr. 14.

Balsamul farmacistului A. THIERRY

ICH DIEN
Allein echter Balsam
von der Schulzengasse 4, Apotheke des
A. Thierry in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn.

are efect excelent contra oricărui răni învechite din cancer, inflamații, aprinderi, carbunculuri, pentru îndepărtarea obiectelor străine, face de prisos operațiile dureroase, împiedică înveninarea sângelui. 2 tablete 3 cor. 60 fil. trimițându-se banii înainte sau cu ramburs. — De vânzare în Budapesta la farmacia TÖRÖK I. precum și în cele mai de seamă farmacii din țară.
În cantități mari în drogheriile: Thal-mayer & Seitz, urmașii lui Koch-melster, Radanovits Testv. Unde nu se găsește să se ceară direct dela proprietarul: Ke 2030

A. THIERRY, farmacie la „Ingerul păzitor” Pregrada (lângă Rohitsch).

La comenzi mai mari se acordă rabat considerabil!

e veritabil numai dacă are marca de scutire călătorită. Are efect excelent la boale organelor de respirație, tuse, im-băloșare, răgușală, catar de gât, boale de plămâni, lipsă de apetit, mistuire neregulată, boale hoierice, influență, cărcei în stomac, etc. etc.

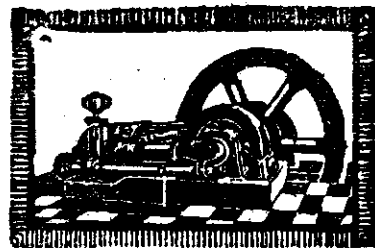
12 sticle mici, sau 6 sticle mari, sau 1 sticlă mare pentru călătorie 6 cor. 60 fil.

Alfa Centifolia

la farmacistului

A. THIERRY

Cele mai bune motoare!

Cea mai mare garanție!

Condiții favorabile de plătere!

RENUMITELE

MOTOARE DIESEL veritabile „Körting”

executate pentru a fi vertical și orizontal.

Motoare absorbitoare de gaz și benzină.

Garnituri de imblătit cu locomobile cu benzină și ulei brut. — Automobile cu benzină.

Noutate surprinzătoare!

MOTOARE CU ULEIU BRUT

cu conduct cruciș.

Gellért Ignác és Tsa

BUDAPEST, V., Koháry-utca 4.

Cereți prospect gratis. (Ke 2123)

Desfacere de prăvălie permisă prin lege.

Din cauza închiderii prăvăliei se pun în vânzare cu prețuri foarte convenabile bijuterii de aur, argint, nestemate.

Aranjamentul se vinde ieftin.

Fa 2153

Farkas Streicher J. Arad, piața Tököly nr. 1.

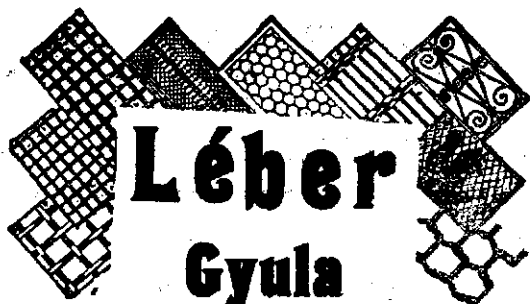
IN ATENȚIUNEA CĂLTUNARILOR!

Cele mai frumoase și mai bune fețe pentru ghetă și pentru cisme și achizite pentru ghetă mai bine și mai ieftin se pot procura
Ve 1765 dela:

Dacă dorești să ai ghetă bune și comode dar și elegante, pe lângă prețuri foarte moderate, atunci să te adresezi cu încredere firmei:

WEIDNER JAKAB, fabrică de fețe pentru ghetă — căltunar pentru domni și p. femei
Lugoj, str. Széchenyi. :: Telefon: 87. :: Prețurent gratis.

Léber Gyula

prima fabrică ardeleană de matrațe, de sârmă, de stofă, de sârmă pentru garduri și matrațe cu coardă.

Cluj (Kolozsvár)

Egyetem-utca 7 și Petőfi-utca nr. 13.
(Le 1788)

Oferă țesături de sârmă, garduri și porți de gală pentru grădini, păduri, vii, morminte etc., sârmă pentru garduri la curtea de galițe, matrațe de sârmă cu prețuri convenabile, deja dela 30 fil. în sus. Prețurent ilustrat cu provocare la ziarul acesta se trimite gratis și franco.

Alifie „Mágnás” p. față:

singurul mijloc cosmetic novător, contra agrăbunțelor, despolării pielii, petelor din față, crepării pielii, roșății și contra tuturor boalelor de pe. După întrebunțarea unei singure tegle dispar sbărciturile feței. Prețul 1 tegle 1 cor. 50 fileri. Pudră „Mágnás” (în 3 colori) 1 cutie 1 cor. 50 fil. Săpun „Mágnás” 1 cor. 20 fil.

Cosmetic „Mágnás” pentru mâni: foarte folositor pentru călțelarea mânilor roșii, degerate, crepate, aspre și sbărcite. E de prisos a se mai întrebunța glicerolă și vaselin, deoarece efectul cosmeticului „Mágnás” e singur și acest cosmetic poate fi întrebunțat și ziua. Prețul 90 fil.

„Antipertussin”: mijloc excelent contra tusei și răgușelli, respirație grele, catarului tusei măgărești la copil — Prețul 1 cor. 80 fileri.

Spirit „Prima”: mijloc excelent contra reumei și podagrei, durerii de cap și de dinți. După 1—2 întrebunțări are efect sigur. — Prețul 1 sticle mari 1 cor. 50 fileri.

Spirit „Cappilloform”: singurul mijloc excelent contra căderii părului. — Prețul 1 cor. 50 fileri.

„Deutoform” apă pentru gură: cel mai bun mijloc contra miromilor de gură și pentru împiedecarea stricărei dinților. Prețul 1 cor. 50 fileri.

Balsam de Ardeal pentru stomac: mijloc excelent contra durerilor de stomac, lipsei de apăsare, incuierii scaunului, stomacului stricat și boalelor de stomac. — Prețul 1 cor. 50 fileri.

Vopsitor pentru păr: în culoarea neagră, întunecată și brună deschisă, mijloc excelent și durabil, nu murdărește albitura de pat — Prețul 5 cor.

Regenerator pentru păr: redă părului cărunț culoarea originală. — Prețul 1 cor. 20 fileri.

Contra ciumei de porci: precum și în contra tuturor boalelor porcilor, cel mai excelent medicament, recomandat de către medici, este pravul de Ardeal pentru porci. — Prețul unei cutii mari 1 cor., o cutie mică 50 fileri. O singură întrebunțare a pravul de Ardeal pentru galițe încetează perirea galițelor. — Prețul 1 cor.

Hipnonervin: singurul mijloc sigur și probat contra nervozității și insomniei, — Prețul 3 cor. — Toate medicamentele mai amintite se află de vânzare și se pot comanda numai la farmacia lui

Kelemen Sándor, Zilah.

Vă păziți de imitații!!

(K 898)

„TRANSYLVANIA”

SIBIU, strada Cisnădiei 1—5.

:: :: :: (EDIFICIILE PROPRII.)

Asigurări împotriva focului, pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții (pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cal. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plăți simple sau duble a capitalului, asigurări de penzie și de participare la câștig asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale, contra infrației (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1913	K.	5.635.328.12
Capitale asigurate pe viață achitate	„	5.755.858.27
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1913	(foc	144.436.366.—
	(viață	12.067.702.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2.696.458.—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit oricui informații în birourile direcțiunii, stradă Cisnădiei nr. 5. la agentura principală în Arad, Brașov, Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acvișii, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

(Ta 239—52)